

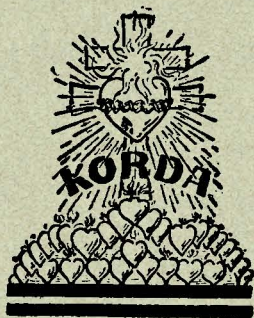
KATHOLIKUS ÖNTUDAT

II—III. FÜZET

A KATHOLIKUS ÖNTUDAT ALAPKÖVEI

IRTA

JABLONKAY GÁBOR S. J.

BUDAPEST, 1924

KORDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KIADÁSA

VIII., Mikszáth Kálmán-lér 3.

BEVEZETŐÜL.

Katholikusoknak írunk, akik belátják, hogy szükség van katolikus öntudatra, s akik nem szenvedtek hajótörést hitükben. A kételkedőknek, önmagukkal s egyházzukkal meghasonlottaknak más hitvédelmi munkákat ajánlanánk. De ha őszinte jóakaratuk van, e sorokban is találhatnak némi irányítást a helyes út felé. Az olvasót kérjük, szívelelje meg a füzetben mondottakat avval az elfogulatlan jóindulattal, amellyel e sorokat mi is írtuk, hogy a hamisítatlan igazság jusson győzelemre szívükben is.

A katolikus öntudathoz elsősorban szükséges, hogy bizonyos alapvető igazságokkal tisztában legyünk s azokat teljesen magunkéivá téve, mintegy alapkövekkül építsük bele öntudatunk épületébe. Ezekről van szó e füzetben. Ily igazságok: mi az egyház, még pedig számunkra? kicsoda Jézus Krisztus? kicsoda a mi hitünk? stb. Ezekből szükségkép következik, mi kell ahhoz, hogy valaki igazi katolikus legyen és ne csak bitorolja a nevét. A katolikus öntudat részletesebb irányelveiről, képzéséről, tettekben való megnyilatkozásáról Isten segítségével más füzetekben lesz szó.*

* Az első füzet: *Szükséges-e a katolikus öntudat?* címmel, megjelent Kalocsán. (Kapható a Kordánál is.)

Nr. 123. *Imprimi potest.*
Budapestini, 10. julii 1923.

P. Eugenius Somogyi S. J.
Praep. Prov. Hung.

Nihil obstat.

P. Ludovicus Tomcsányi S. J.
ensor dioecesanus.

Nr. 1969. *Imprimatur.*
Strigonii, die 9. Julii 1923.

Joannes Card.
Aepus.

I. Mi a katolikus egyház kívülről nézve?

Ha meg akarjuk ismerni, mi a katolikus egyház, jó lesz előbb látni, mit mondanak róla olyanok, akik egészen kívülről állnak, vagy felfogásukban eltávolodtak tőle. A németek ünnepelt protestáns költője, a vallásosnak éppen nem mondható Goethe, egyik költeményében így ír:

Sieht man vom Markt in die Kirche herein,
Da ist alles dunkel und düster...
Kommt aber nur einmal herein!

„Ha a piacról nézünk be a templomba, minden sötét és komor benne... De tessék csak egyszer bejönni!”

Amit Goethe a templomról mond, áll az egész római katolikus anyaszentegyházról, sőt még fokozottabban. Százötven évvel ezelőtt a gúnyolódó Voltaire egyik levelében (1760 júl. 24-én) még büszkén írja: „Hirdetik, hogy tizenkét ember elég volt az egyház elterjesztésére a világon; én majd megmutatom, hogy egy is elég a megsemmisítésére”. S íme a büszke szó elhangzása után és Voltaire-nek, sőt híveinek is, minden gúnyolódása, nyílt és rejtett támadása, a hatalmon levőknek minden törekvései ellenére is: nemcsak áll az egyház, hanem még jobban elterjedt és virágzásnak indult. A szabadkőművesség nyíltan és burkoltan hangoztatta, hogy élet-halál harcot kezd az egyház ellen, mint „ellen-egyház”, s nem nyugszik, míg véget nem vet neki. S íme az egyház mégis csak áll, sőt sok helyütt meg is erősödik és az elmúlt száz év alatt számban is hatalmasan gyarapodott. Mikor a német ú. n. kultúrharc megindult 1871-ben, egy tekintélyes protestáns Németországban kijelentette: „A katolikus egyház meg-

fosztva minden külső segítségtől, kétségtelenül el fog bukni. De ha e harcot túléli, én is hinni fogok isteni jellegében s katolikus leszek". S íme az egyház Németországban is túlélte a kultúrharcot, sőt üdöbben fejlődik, mint annakelőtte.

Az angol protestáns történetíró, Macaulay, így ír az egyházzól: „A pápa uralma minden kormány kezdetét látta és minden vallásfelekezeti, s nem mernénk kezeskedni, hogy nem fogja egykor mindnyájának végét is látni. Nagy és tisztelt volt már, mikor a szászok Angliába beléptek, mielőtt a frankok a Rajnán átkeltek, mikor még a görög ékesszólás virágzott Antiochiában és Mekka templomában bálványokat tiszteltek. Talán még fenn fog állni, meg nem gyöngülve, ha egykor egy újjélandi utazó rengeteg pusztaság közepén a londoni híd egy rombadőlt oszlopán állva, a Pál-Templom romjait fogja rajzolni". A harmadik francia köztársaság első elnöke, Thiers Adolf, szívesen nevezte magát „öreg voltairianus"-nak, tehát Voltaire hívének. S mégis így nyilatkozott Hübner Sándor grófnak, a tekintélyes osztrák diplomatának: „Hogyan lehet Róma ellen harcolni? Hisz ez több volna a vakmerőségnél, — valóságos örültség volna. Én mondom ezt önnek, az öreg voltairianus. Mit is adhatunk mi, kormányfők, az országnak? Adóelengedéseket, megtakarítást az államháztartásban, védelmet az iparnak, a kereskedelemnek s a földművelésnek (föltéve persze, hogy a képviselők időt engednek és megtartják szavukat), szóval határozatlan, bizonytalan előnyöket, amelyek még akkor is, mikor megvalósulnak igéreteink, véget érnek az egyesek számára az ő halálukkal. És milyen eszközeink vannak, hogy hathassunk az állampolgárookra? Vannak prefektusaink és alprefektusaink és vannak titkos alapjaink, amelyekkel megfizetjük hírlapjainkat... Nézzük már most, mi mindenfélét tehet és tesz a pápa? Ő a szenvedőnek vigaszt nyújt, szeme előtt feltárja a soha meg nem szűnő boldogság perspektíváját; váltói az örökkévalóságra szólnak. És ami az ő közegeit illeti, ilyenekkel még a legkisebb faluban is rendelkezik és ezek az „ügynökök" a hivatalos filozófusok minden községben, akik mindenhol, a szószéken és gyóntatószékben egyaránt, ugyanazt a nyelvet beszélik. Mily rettenetes hatalom"!

Valóban, az egyházon kívül állók is kénytelenek elismerni, hogy a katolikus egyházban egy óriási, egységes lelki hatalommal állanak szemben. Akármerre menjünk a világon, mindenütt találunk embereket, akik római katolikusoknak vallják magukat; mindenütt találunk templomokat, amelyek a római katolikus istentisztelet számára vannak építve és fenntartva; találunk mindenfelé a családokban, házakban, sőt nyilvános tereken is képeket, szobrokat, jelvényeket, amelyek ugyanazon tisztelt személyeket, ugyanazon eszméket ábrázolják; találunk férfiakat, akiket a többiek mint különös lelki hatalommal bíró vezetőket, mint papokat, püspököket tisztelnek s akik mind egy közös főpásztor, a római pápa iránt engedelmességet tanúsítanak. Azt is látjuk, hogy ezek az emberek, bármennyire eltérnek is testi és szellemi, egyéni és nemzeti tulajdonságaikban, felfogásban, életmódban, bizonyos dolgokban teljesen megegyeznek mind a felfogásban, mind annak külső kimutatásában, megvallásában. Nemcsak egy Istent vallanak három személyben és egy Híszkegyet, hanem még sok másban is egy nézeten vannak; a túlfinomult európai és az egyszerű afrikai vagy pápua szereti, imádja szíve egész melegével Jézust. Mindenütt ugyanúgy gyűlnék össze és mutatnak be áldozatot Istennek; mindenütt ugyanazon külső jeleket tekintik az Istennel való kiengesztelődés, az Istennel szoros viszonyt teremtő kegyelmi élet eszközeinek. Mikor a múlt század hatvanas éveiben katolikus hírhírdelők jelentek meg Japánban, ahol a japán mikádók a XVII. század első felében a katolikus hitet véleményük szerint egészen kipusztították, az ország néhány félreesőbb községéből jött lakosok a keresztvetésből, Jézus és szűz Mária nevéből és a rózsafüzérből örömmel ismerték fel bennök azon vallás hirdetőit, amelyet elődeik 300 évvel ezelőtt felvettek és ők mindaddig hűen megőriztek.

Szóval látunk egy az egész világra kiterjedő hatalmas egyesületet az emberek között, ugyanazon közös céllal és az e célra szolgáló törekvéssel, eszközökkel, intézményekkel. Ez a nagy egyesület a római katolikus egyház. Egy nagy társaság ez, amely mindenféle népek millió és millió tagját egyesíti, még pedig oly szervezettel, ame-

lyet a kívülre állók is kénytelenek csodálni. Az ú. n. hierarchikus rend, amelyben az egyes tagok, a hívek közvetlenül papjaikkal, ezek a püspökökkel, a püspökök az egész közösség fejével, a pápával összekapcsolódnak, nemcsak tiszteletet, hanem bizonyos irigységet is kelt az elfogulatlan idegenben, mert hatalmas erőt ad neki. Ezen hatalmas erőnek voltak tanúi pár évvel ezelőtt Hollandia lakói, ahol a katolikus hívek egyesületei — mint egy liberális lap is beismerte, — megakadályozták a szociális forradalmat s így megmentették a hazát. Tanítása a legszorosabb rendszerben egységes és felöleli mind az elméleti igazságokat, amelyek mélysége a legmélyebb gondolkodót is elragadja, s a legfontosabb gyakorlati kérdésekre is választ ad, amely az embereket jobbakká és a tapasztalat szerint boldogabbakká teszi. Elterjedtsége, terjedésének módja és fennmaradása ellenfeleinek mindennemű támadása, elnyomó kísérletei, sőt saját hivatalos képviselőinek összes gyarlóságai ellenére is, — oly belső fenntartó s élhető erőről tanúskodik, amely felülmúlja a természet erőit.

Mily erőt és megnyugtató biztosságot nyújt a katolikus egyház egységes tanító tekintélye, tanúságul szolgálhat rá egy híradás 1907-ből Norvégiából, amely szerint a protestánsok lett országban számosan keresnek a szabad kutatás ingadozásba süllyesztő elve ellen biztos tekintélyt, tanító hatalmat, amely lelki kétélyeiket eloszlatná; de nem találva meg ezt, sokan megőrülnek. Tanúságul szolgálhat dr. *Stählin*, nürnbergi protestáns plébános, aki 1922-ben Kasselben tartott beszédorozatában egyebek közt ezt mondta: „A katolikus egyház hittanítása, kultúrája, lelkipásztori munkája a háború lelki megrázkódtatásai folytán belsőleg szétdúlt modern ember vágyaira, sejtéseire, szükségleteire orvoslást nyújt és oly megnyugtatót szerez neki, aminőt hiába keres a protestantizmusban”.¹ A milánói katolikus egyetem megnyitása alkalmából (1921) a nem katolikus *Miranda* írja a *Temps* c. lapban: „A katolicizmus tökéletes bölcséleti rendszer, az egyetlen a szó szoros értelmében, mert véglegesen lezárt rendszer. Mi reformáltuk (s idealisták, Kant, Herbart,

¹ Wochenschrift, 1922, 337. l.

Bergson hívei és relativisták, mind reformáltak vagyunk, mert örökösei a szabad kutatásnak) mindvégig kutatunk s nem találjuk meg az igazságot, ... a katolikusok ellenben megtalálták“.¹ Evvel szemben a zürichi református egyetemi tanár, *Ragaz*, azt mondja: „Ha Luthert következetesen ovábbgondoljuk, vallási szempontból Nietzsche Frigyeshez jutunk a keresztény hagyomány iránti örült dühével, ha pedig politikailag tovább gondoljuk, Bismarckig utunk el, a vér, a csselfogás, a vas kancellárjához, akinek lelkén szárad az osztrák-magyar birodalom összeomlása“.² Tanúságot tesz az egyház lelki ereje mellett a protestáns *Paulsen* egyetemi tanár is 1901-ben: „A pápaság oly mértékben közeledett céljához, a lelki világuralomhoz, aminőről még egy emberöltő előtt a világ el sem hihette volna. A csalhatatlan pápa nemcsak a papok és szerzetesek egyházát kormányozza belső ellenszegülés nélkül, hanem a világiak, s köztük főképp a műveltek gondolkodására is oly hatással van, aminővel ezelőtt még sohasem volt. Oly katolikus egyházi tudomány és katolikus egyházi sajtó fejlődött ki főképp Németországban a kultúrharc óta, amely egységes vezetéssel, buzgó közreműködéssel és nagy olvasóközönséggel fontos tényezővé lett a nyilvános életben. Ezen óriási hatalom uralmának eszközei közé tartozik az új thomista (Szent Tamás-féle) filozófia is... S mi áll evvel szemben? Protestáns bölcselet, mint egységes, a lelkeket meghódító rendszer, nem létezik. Hegel filozófiája volt az utolsó, amely hasonló hatású volt. Azóta anarchia uralkodik“.³

De az egyháznak nemcsak tanítása mutatja ezt a bámulatos lelki biztonságot, hanem egyéb intézményei is. A nem katolikusán gondolkodó *Payot* szerint: „Onnan van a katolikus egyháznak csodás hatalma, mert tudja, hová vezeti az embereke, és a gyónás s a lelkek vezetése által kiképezve a gyakorlati lélektan mély igazságai-ban széles utat nyit a tehetetlen bábok nagy tömegének. fönn tartja az ingadozókat és érezhetően egy irányba tereli

¹ Civiltà Cattolica 1922, I. 392.

² Wochenschrift 1922, 23. I.

³ Philosophia militans, Berlin, 1901, 65. I.

a sokaságot, mely erkölcsi tekintetben leszállott vagy megmaradt volna az állat színvonalán". És a katolikus állásponttól oly messze elszakadt Renan is kénytelen elismerni, hogy a katolicizmus bámulatos életerő jeleit mutatja s mily termékeny a szeretet apostolságában,¹ s mily sok kiváló embert nevelt s mily sok törekvést mutat a jó felé!

— Honnan van az, hogy a katolikusok általában vidámabbak, sőt majdnem mondhatni, könnyelműebbek, mint a protestánsok? — kérdezte egy hamburgi protestáns prédikátor a missiót tartó Roh atyát. — „Megmondom, — felelt mosolyogva P. Roh. — Ahol az édes anya még él, ott a gyermekek vidámak; ha meghal, a kicsinyek búsan járnak-kelnek. Így van a mi esetünkben is. Önöknek nincs anyjok, amióta reformátoraik a Mária-tiszteletet eltörölték; a katolikusoknak pedig még megvan az édes anyjuk; ezért vagyunk mi oly vidámak“. „Óda akarok menni, ahol Jézust megtalálom“, — mondta egy anglikán nő Vaughan londoni bíboros-érseknek. „S ő csak a katolikusoknál van a tabernákulumban“. Ezért lett katolikussá.

Ime, egynéhány beismerő vallomás az ezer meg ezer közül, amely mutatja, mi a katolikus egyház kívülről tekintve. Micsodák ezekhez képest azok a vádak, amelyek a tudatlanság vagy elfogultság sugall másoknak? Mily sok esetben mondanak önmaguknak ellen! Mily sokról áll sz. Agoston szava, hogy nem tanítja s tartja az egyház, amit ellenfelei szemére velnek! És mindnyájáról bizonyos, hogy vagy már régen megadták reájok a feleletet, vagy meghozza azt majd az idő, mint a többire is meghozta. És micsodák az egyház magasztosságához képest azok a gúnyolódások, amelyek egyes emberek részéről néha érik! Aranyszájú szent János már megfelelt ezekre. „A kis gyerekek is nevetni szoktak, mikor mi komoly és szükséges dolgokat tárgyalunk. De a nevetés nem annak a bizonyítéka, hogy a kinevetett dolgok értéktelenek, hanem annak, hogy a nevetők éretlenek. Ezt mondhatjuk mi is e pogányokról, akik jóformán oktalannabbak a gyermekeknél is, és kinevetik, ami teljes, cso-

¹ Payot, Az akarat nevelése 1905, 111. l.

dálatraméltó, s magasztalják és kidicsérik, ami valóban nevetséges. De amiket ők nálunk kinevettek, mégis csak megmaradnak saját fölséges voltukban, s jelességük a kigúnyolás által semmi kárt nem szenved”.¹

A vád, a gúny, az erőszakos és sima elnyomás, az anyagi eszközökkel megkisérelt leszorítás, sőt egyes fiainak hűtlen elszakadása vagy elhidegülése, mind nem képes megszüntetni vagy csökkenteni az egyház életerejét, mert az egyház nem emberi alkotás. Széchenyi István, a leg-hívebb magyar, a Tiszaszabályozás ügyében 1845-ben vállalt körútján résztvevett a debreceni református isteni tiszteleten. A szertartás és beszéd közben egyre az a gondolat foglalkoztatta: „Vajjon az a Luther és Kálvin minden hiúságtól, boszúvágytól, ellenkezési szellemtől, haszonleséstől ment tiszta indokokból szakadtak-e el az eredeti római egyháztól! Ennek hitvallását, igaz, nem érti; de a reformációt érti s nagyon emberi szagát érzi”.²

Vegyük mindehhez még azt is, amit az egyház akár a természetfeletti erény, akár a természetes jólét rendjében létrehozott, s amit elfogulatlan kívülállók is már számtalanszor elismertek. A vértanúk milliói, a belpoklosok és más belegek szolgálatára magukat szentelő szerzetesek ezrei, a szeretet, a hűség, nagylelkűség, jótékonyosság, önkénytes szegénység, önmegtartóztatás hősei mind ezrével és ezrével találhatók meg benne. Egy assisi és xavéri szent Ferenc, szalézi Ferenc, egy szent Imre, szent Ágoston, Athanáz és Ambrus, szent Melánia, Teréz és Erzsébet előtt az egyházon kívül állók is kénytelenek meghajtani zászlójukat, De ugyanily lelkületű ezer és ezer más található az egyházban. Az egyházban mégvan az erő, hogy a szíveket a földi salak fölé emelve, megnemesítse és hősiess erénymagaslatra vezesse. S bár nem föladata a gazdasági és szociális jólétet megteremteni, mégis épen azért, mert a szíveket nemesítette, a szociális bajoknak is jórészt elejét vette ott, ahol hallgattak reája. S bár nem föladata a tudományok és művészetek ápolása mégis a legelső művelője lett a tudománynak s művészetnek, s e

¹ S. Chrys. homil. in natal xti — Migne, P. G. 49, 359.

² Zichy Antal, gr. Széchenyi István, II, 24. l.

térrel még ma sem szoríthatták le. S bár nem föladata az állami és társadalmi élet irányítása, a rendezett és békés állami és társadalmi élet tanítója, nevelője lett azon népeknél, amelyek befogadták.

Még ellenségeinek állásfoglalása is azt mutatja, mily hatalmas erőt rejt magában s mily tiszteletreméltó. Miért nem támadják s igyekeznek leszorítani a többi vallási gyülekezeteket? Miért fognak össze szabadkőművesek, szocialisták, kommunisták, zsidók, sőt a protestánsok is sok helyütt az egyház ellen? Ha nem volna benne tiszteletet parancsoló erő, tekintély, nagyság, nem volna ennek értelme. Ellenségei tanúságot tesznek a kath. egyház mellett.

E néhány vázlatos vonás is eléggé bizonyítja, hogy ha nem is tartoznánk ezen egyházhoz, mily elismeréssel, tisztelettel, sőt, ha elfogultak nem vagyunk, mily nagyra-becsüléssel és vonzalommal kell lennünk a katolikus egyház iránt. Mennyivel inkább kell hát nagyra-becsülnünk, hogy tagjai, gyermekei vagyunk!

II. Ki nekünk, katolikusoknak, Jézus Krisztus?

„Christianus mihi nomen, catholicus cognomen, — keresztény a nevem, katolikus a melléknevem”, mondja a barcelonai szent püspök, Pacianus, 360 táján Krisztus után, „amaz nevet ad nekem, ez rám mutat; az utóbbi név bizonytságot tesz, az előbbi jelentést ad.”¹ Ha öntudatos katolikus vagyok, akkor a kettős név: Keresztény-Katolikus teljes értelmében kell, hogy reám illjék. És szívből-lélekből, örömmel fogom e két nevet viselni.

Ámde mit jelent e két név? Mindakettő egyet. A keresztény és katolikus nem úgy viszonylanak egymáshoz, mint egy általánosabb fogalom és egy szűkebb, hanem egy és ugyanaz, csak más szempontból. A *keresztény* jelző nem a keresztből származik, bár a keresztfeszített Üdvözítőre utal, hanem a „christianus”-ból cred, szláv közvetítés útján. A „christianus” pedig Krisztusból van képezve, tehát annyi mint Krisztusé, krisztusi. Ezért mondja találóan sz. Bernárd: „Részese vagyok a vérnek, de az örökségnek is: keresztény vagyok, Krisztus testvére vagyok. Ha az vagyok, ami a nevem, akkor Isten örököse, Krisztus örököstársa vagyok”.² „Ismerd el, keresztény méltóságodat, — mondja nagy sz. Leo pápa, — és az isteni természet részese lévén, ne térj vissza elkorcsosult életmóddal hajdani alacsonyságodba gondold meg, mily főnek és testnek vagy tagja.”³ A *katho-*

¹ Ep. I. ad. Sympronianum Novatianum n. 4.

² In Cant. serm. 15. n. 4.

³ Sermo I. in Nat. D.

likus jelző pedig azt jelenti, hogy annak az egyháznak, annak a közösségnek vagyok tagja, amely mindenre (καθ' ὅλον) kiterjed és mellette egységes; kiterjed minden népre, minden időre s Jézus Krisztus minden tanítására és parancsára, amint Krisztus mondta: „Tanítsatok minden népet . . .”, megtanítva őket megtartani mindent, amit neket parancsoltam és íme, én veletek vagyok minden időben a világ végéig”.¹ Főképen pedig azért katolikus ez az egyház, mert az egész világon elterjedt; de nemcsak bármikép, hanem ugyanazon tanítással, törvényekkel, ugyanazon kegyelmi eszközökkel; s így egyetemességében is egységes, mert mint sz. Ágoston mondja a donatistáknak: „A különvélemény s a széthúzás tesz titeket eretnekekké; a béke és egység pedig tesz katolikusokká”.² Ez az általános elterjedettség oly értelemben veendő, hogy ha nincs is meg a katolikus egyház minden országban, de az egész világon annyira el van terjedve, hogy méltósága mindenütt megismerhető és az eretnekek gyülekezeteitől megkülönböztethető.

Tehát keresztények vagyunk, azaz Krisztuséi vagyunk. „Ti Krisztuséi vagytok. Krisztus pedig az Istené”, mondja az apostol (I. Kor. 3, 23; Galat. 3, 29.). Más képekkel is magyarázza, mit tesz az, hogy Krisztuséi vagyunk: Krisztus szolgái (I. Kor. 7, 22; Efez. 6, 6), Krisztus testének tagjai (I. Kor. 6, 15), Krisztus részesei (Zsid. 3, 14), Krisztus örökös társai (Róm. 8, 17), Krisztus jó illata (II. Kor. 2, 15), társaságának tagjai (I. Kor. 1, 9). Ha Krisztuséi vagyunk, lehetünk-e közömbösek iránta? „Aki nincs velem, ellenem van, s aki nem velem gyűjt, szétszór”. (Mát. 12, 30; Luk. 11, 23). A közömbösség iránta tehát egyértelmű avval, hogy ellene vagyunk. S valóban, akinek annyi jogcíme van arra, hogy iránta és ügye iránt érdeklődjünk, rá figyeljünk, szavára hallgassunk, hozzá ragaszkodjunk, őt mindenben kövessük; akinek minderre annyi jogcíme van, mint neki: azzal szemben a közömbösség nemcsak nevellettség, hanem hálátlanság és igazságtalanság, s így az ő megsértése. Aki tehát közömbös vele szemben, az már

¹ (Mát. 28, 19. 20.)

² C. lit. Petil. II. 98.

ellene van. Így két táborra oszlik az emberiség: egyrésztől azok nagy sokaságára, akik ellene vannak s őt gyűlölik; másrészt azok seregére, akik a legnagyobb ragaszkodást tanúsítják iránta. Hol van a mi helyünk, ha katolikus keresztények vagyunk? A válasz világos.

Nekünk, katolikusoknak, Jézus Krisztus nemcsak elvont fogalom, hanem valóban létezett, egykor köztünk élt ember. De ennél sokkal több. Nemcsak valamikor élt s aztán elköltözve az élők sorából, csak emlékében marad köztünk; hanem föltámadt halottaiból s ma is valóban és emberi természete szerint, lelke és teste egyesülésében él. És él itt köztünk is az oltáriszentségben, ahol a kenyér színe alatt valóban, lényegileg jelen van. Mindez állandó bizonyosság amellett, hogy nemcsak ember, hanem Isten-ember. Nekünk egy szikrányi kétségünk sem lehet arról, hogy Jézus Krisztus az Isten küldöttje, az Isten Fia, Isten. Ha az evangéliumokat s az újszövetségi szentírás többi könyveit csak mint emberi tanúságokat vesszük is, világos, hogy ő magát Isten követének, Isten természetszerű fiának, az Atyával egynek, Istennek vallotta. Ezen állítását, bár érte halált kellett szenvednie, nem vonta vissza, nem gyöngítette; sőt oly cselekedetekkel erősítette meg, amelyeket csak Isten művelhet. Legfőképpen pedig megerősítette föltámadásával, amelynek valódiságát a legkőrmönfontabb álokoskodásokkal sem lehet elvitatni. De ezenkívül honnan van az, hogy Jézus iránt már kétezer év óta egyrésztől megszámlálhatatlan ember a legodaadóbb szeretettel adózik, másrésztől annyira gyűlölik őt és intézményét, az egyházat? Krisztus oly szeretetet s oly meghódolást kívánt, aminőt csak Isten kívánhat, és megmondta, hogy ha fölmagasztaltatik a kereszten, mindent magához vonz. (Ján. 12, 31.) Hogy kívánhatott és hogy mondhatott előre ily szeretetet s meghódolást, ha nem Isten? És hogy részesülhetett ily szeretetben, ha nem ura a szíveknek? A természetes szeretet a kedvelt személy hosszas távolléte folytán mindig csökken; Jézust évszázadról évszázadra egyre többen és jobban szeretik. A természetes szeretet a rokonságra, ismerősökre, faji rokonokra szokott szorítkozni; Jézust milliók és milliók szeretik, akik sohasem látták s egész idegen fajhoz tartoznak. A természetes sze-

retet nem szokta az embert arra bírni, hogy természetes hajlamaival szembeszálljon; Krisztus szeretete uralkodik s győzelmet arat a legmeggyökerezettebb természeti hajlamokon; és oly erényhősöket termelt, akiket még ellenfeleik is csodálni kénytelenek. S így igazi nagyság és szentség, a legtökéletesebb emberi élet forrása lett. Ez tehát nem lehet pusztán természetes szeretet, hanem forrása s éltetője csak az Isten lehet. Tehát maga az Úr Jézus is, aki iránt Isten ily szeretetet önt a szívekbe, Isten. Ép így lehetetlen azt a gyűlöletet, amely Jézus iránt, s egyháza iránt sokaknál megnyilatkozik, pusztán természetes úton megmagyarázni. Egy régen meghalt s életében csak jótékonyan működő embert, annyi évszázadon át nem tudnak így gyűlölni az emberek és nem is gyűlölik más vallások alapítóit, pl. Mohammedet vagy Buddhát. S nem azok gyűlölik, akiknek erkölcsé feddhetetlen; és nem erkölcsi jóság a gyümölcse e gyűlöletnek; hanem romlottság, amely az embernek még szervezetét és társas együttélését is lerombolja. A szeretet és gyűlölet e titokzatos találkozása Jézusban arra mutat, hogy ő nem pusztán ember, hanem valóban Isten fia és küldöttje; és a katolikus egyház egyik legnagyobb dicsősége, hogy Jézus istenségének e tudatát mindig sértetlenül megőrizte.

Nekünk tehát Jézus Krisztus Istenünk, a szónak legteljesebb értelmében és minden következményeivel együtt. Mint Istenünk, az igazság forrása; s ezért joga van arra, hogy minden szavát igaznak tartsuk, elhiggyük. Mint Istenünk, a szeretet forrása: oly szeretetét, amely őt a legnagyobb áldozatokra bírta, — áldozatokra, amelyekre semmi kötelezettsége nem volt, amelyeket nagylelkűen vállalt magára. Mint Isten fia, ő a mi üdvözítőnk, tehát megszabadítónk a bűn és szenvedélyek rabságából, és legnagyobb lelki javunknak, a lélek kegyelmi életének szerzője; még pedig mint megváltónk, aki helyettünk adott elégtételt és váltságdíjat. S szívének végtelen szeretetéből e váltságdíjat a legnagyobb bőkezűséggel fizette le; mert utolsó csöpp vérért is kiontotta. Mint Isten Fia s üdvözítőnk, a mi orvosunk is: lelkünk betegségeit saját élete önfeláldozásával gyógyítja meg. A kegyelem életét ő adja meg nekünk, s így atyánk; és ő tartja fönnt és gyarapítja

ezt, saját testével s vérével táplál bennünket. Ő a mi vigasztalónk, ő tanítónk, jó barátunk; mindezen címeken szeretetét akarja velünk megértetni. Ő tehát a mi legnagyobb jótevőnk e világon. Legnagyobb jótevőnk avval is, hogy tekintetünket fölemelte a föld porából és rámutatott arra, hogy nem a megélhetés, a gyomor, s még kevésbé a földön való minél célszerűbb berendezkedés főfeladatunk, hanem a lélek élete. Ezért részünkről határtalan szeretet, ragaszkodás, odaadás illeti meg. Oktalan beszéd, ezt a határtalan szeretetet rajongásnak nevezni. Rajongás csak ott lehet, ahol vagy a ragaszkodás tárgya nem érdemli meg a ragaszkodás legnagyobb fokát; vagy a módban túllő a mértéken. Jézus azonban megérdemli a végtelen ragaszkodást, és pedig hősies önfeláldozó ragaszkodást is. Bármennyire szeretjük is, soha mértéken túl nem szerethetjük. Mint Istenünk, legfőbb Urunk és királyunk is: akinek hatalma van az égen és földön; akinek nevére minden térdnek meg kell hajolnia; akit nemcsak belső imádás és külső tisztelet illet meg, hanem akinek joga van törvényeket szabni, még pedig nemcsak oly törvényeket, amelyek külső cselekedeteinket szabályozzák, hanem olyanokat is, amelyek gondolatainkat és vágyainkat is irányítják vagy fékezik. E törvényeit azonban nem a külső kényszer vasszigorával rakja vállainkra, hanem a belső szeretet édes szavával tárja elénk: Az én igám édes és terhem könnyű. És bár egykor, mint bíránk, meg fog ítélni is bennünket; de ameddig ezen életben vagyunk, nem bíránk, hanem üdvözítőnk akar lenni. Ha tehát törvényhozó urunk, vele szemben hódolattal és engedelmességgel tartozunk; és pedig gondolkodásunkban és vágyainkban is szerinte kell igazodnunk. S evvel újból üdvözítőnk lesz, mert ez az út az, amely az életre vezet. Hogy ez az út könnyebb legyen, ő a mi példaképünk, akit szem előtt tartva, követve, magunkban kialakítva — mint a szobrász az ő eszményképét, — a mi jellemünk is az erkölcsi nemesség, szentség, nagyság magaslatára jut el; s így biztosíthatja magának a végtelen boldogságot, amelynek ismét Jézus a szerzője, tárgya, betetőzője.

Nekünk tehát Jézus Istenünk és mindenünk. Ebből fakad az, hogy igyekeznünk kell őt egyre jobban meg-

ismerni, s ha ebben a megismerésben gyarapodunk, hitünk is egyre elevenebb és mélyrehatóbb lesz. De ha őt igazán megismerjük, még jobban fogjuk őt szeretni is, mert e megismerés új meg új jogcímeket tár elénk, hogy őt szeressük. A szeretet pedig nem maradhat meg csak az indulatnál; próbaköve a cselekedet. A cselekvő szeretet Jézus iránt az ő követésére indítja az öntudatos katolikust hívót, még pedig nagylelkű követésére, aminthogy Jézus is nagylelkűen vállalt magára éretünk oly áldozatokat, amelyekre kötelezve nem volt. Ez a nagylelkű többrevállalkozás egyik főjellemvonása az öntudatos igazi katolikusnak.

Ha tehát nekünk, katolikusoknak, Jézus Istenünk és mindenünk; ha mi mint keresztények Krisztuséi vagyunk: egészen természetes, hogy fönn tartás nélküli, minden tanítására kiterjedő, élő és gyakorlati hittel fogunk neki adózni, és imádatos tisztelettel meghajlunk előtte. Egészen természetes, hogy a végtelen szeretetreméltó Jézus iránt csakugyan a legodaadóbb, nagylelkű, áldozatokra kész ragaszkodást tanúsítjuk, s nemcsak megbántani nem akarjuk őt, hanem másokat is visszatartunk megbántásától; nemcsak nem tartjuk túlzásnak azt a szeretetet, amely érette áldozatokat hoz, hanem magunk is vállalunk áldozatokat érette. A hit és szeretet gyümölcse lesz: engedelmességünk iránta és az a vágy, hogy őt kövessük, hozzá hasonlóbak legyünk; de az is, hogy fáradozzunk is az ő ügyéért, hogy az emberek őt megismerjék, tiszteljék, szeressék, s neki meghódolva, nála üdvösségüket elérjék.

Jézus megismerése és szeretete az alapja a katolikus öntudatnak, mert a leghathatósabb indítékot nyújtja, hogy katolikus voltunkat, egyházunkhoz való tartozásunkat is szeressük; mert a legsikeresebb segítőeszközöket adja kezünkbe a katolikus életre; mert magában Jézusban találjuk a legszebb példaképet, hogyan kell katolikus egyházunkat is szeretni és hozzá ragaszkodni.

III. Mi nekünk a katolikus anyaszentegyház?

Ha nem lehetünk közömbösek Krisztus iránt, egyháza iránt sem lehetünk. „Ubi Christus, ibi Ecclesia“, — mondja sz. Cyprián, — „ahol Krisztus van, ott van az egyház“. Ha tehát mi mint keresztény katolikusok Krisztuséi vagyunk; ha tiszteljük őt és ragaszkodunk hozzá: akkor azt is tiszteljük és szereljük, akit Jézus szeret; akkor ugyanoly szoros kapoccsal fűződünk az egyházhoz, amelyen által Krisztushoz vagyunk csatolva. Az egyház nekünk nem valami idegen egyesület, amelyet csak kívülről szemlélünk; hanem az a nagy család, amelyhez mi is tartozunk, az az ország, amelynek mi is polgárai vagyunk, az a litokzatos test, amelynek élő tagjai vagyunk mi is. Hogy világos képünk legyen arról, mi az egyház, mind az Üdvözítő, mind apostolai, számos találó hasonlatot hoztak; ezek közt a legkézzelfoghatóbb az a három, amely szerint az egyház Krisztus teste, Krisztus országa, Krisztus jegyese. Mint Krisztus litokzatos testének s mint Krisztus országának mindannyian tagjai vagyunk; s ezen viszonyból máris több irányelv következik, amely felfogásunkat és cselekedeteinket igazgatja. Mint Krisztus jegyese az egyház azon része van jelezve, amelyet Jézus a mi vezetésünkkel bízott meg, a kormányzó és tanító egyház; s ez ismét új oldalról világítja meg viszonyunkat az egyházhoz.

1. Az *egyház Krisztus teste*. „Amint a test egy és sok tagja van, — mondja szent Pál, — a testnek pedig minden tagja, noha sok is, mégis egy test; ép úgy Krisztus is. Mert mi mindnyájan egy lélek által egy testté kereszteltettünk meg akár zsidók, akár pogányok, akár szol-

gák, akár szabadok... Mert a test is nem egy tag, hanem sok tag. Ha azt mondja a láb: Mert nem vagyok kéz, nem vagyok a testből való, vajjon azért nem a testből való-e? És ha azt mondja a fül: Mert nem vagyok szem, nem vagyok a testből való, vajjon azért nem a testből való-e?... Most pedig sok a tag, de egy a test... Ti pedig a Krisztus teste vagytok és tagból való tagok" (I. Kor. 12, 12—28). Tehát az egyházhoz tartozó hívők mint egy test tagjai függnek össze, s a testnek feje Krisztus, mint ugyan-csak sz. Pál mondja: „Ő az anyaszentegyház testének feje" (Kolossz. 1; 18). Azonban nem pusztán hasonlatképen mondható az egyház Krisztus testének és Krisztus az egyház fejének, ahogy például az apa a család feje, s a király az állam feje; hanem bizonyos való, bár titokzatos értelemben is. Mert nemcsak rangban és tökéletességben a legelső; nemcsak joga van a tagok kormányzására: hanem a keresztség által mindegyikünk valóságos összefüggésbe jut Krisztussal, mint a születés által a tagok a fejhez; és mint az idegrendszer útján a fej a többi tagok életműködésére hatással van, úgy Jézus is természetfeletti életet áraszt minden egyes hívőre s azt benne fenntartja és fejleszti, ameddig vele összefüggünk. Ez az összefüggés pedig részben közvetett, mint ahogy az élő test egyik tagja más tagok, más szervek útján kapcsolódik a fejhez és kapja tőle életműködését; részben közvetlen, mint ahogy a testnek a fejjel összefüggő minden tagja a lélektől közvetlenül is kapja az életet. Így az egyházban is minden tag csak úgy élő tag, ha a fejjel az egyház egész szervezete útján összefügg; az pedig akkor van meg, ha azon tagok útján fűződik Jézushoz, amelyeket Jézus külön feljogosított és felszentelt arra, hogy az ő közvetítői legyenek Isten s az emberek közt; amelyek e hatalom alapján az ő szent testét áldozatkép az oltáron bemutatathatják s az ő kegyelmeit a szentségek útján kioszthatják. Ezek a tagok azok, amelyeknek ő hatalmat adott, hogy úgy mint ő, az ő emlékezetére a kenyér és bor felett vele együtt mondassák: „Ez az én testem, — ez az én vérem" — s így az ő papi, azaz tanítói, áldozói és megszentelő hivatalában vele együtt közreműködhessenek. Erre a hatalmat és képességet senki nem adhatja magának; sem a hívők, a

keresztény nép sem adhatja senkinek; mert kiki csak azt a hatalmat adhatja másnak, ami benne megvan; már pedig az Istennel közvetítő hatalom nem lehet meg emberekben, csak az Istenben. Tehát csakis azok adhatják át másoknak, akiket erre Krisztus feljogosított, t. i. az apostolok és törvényes utódaik: a püspökök; és az ezektől nyert felszentelés útján gyakorolhatják az áldozó papok. Tehát az egyház tagjai a természetfeletti életet csakis úgy kaphatják meg, ha Jézussal a felszentelt papság által függnek össze. De akik így összefüggnek vele, azokba ő lelkét, a Szentlelket önti s így a Szentlélek a megszentelő malaszt által közvetlenül is éltei őket. A Szentlélek által vagyunk élő tagjai Krisztusnak; nélküle csak elhalt tagok vagyunk. Ezeket az igazságokat mondja ki szent Pál, mikor az efezusiakhoz így ír: „Egy test és egy lélek, amint a ti hivatástoknak egy reménységében hivatottatok meg. Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség... Kinek-kinek pedig közölünk malaszt adatott Krisztus ajándékozásának mértéke szerint... És ő adott némelyeket, mint apostolokat, ... némelyeket, mint pásztorokat és tanítókat a szentek teljes voltára a szolgálat munkájára, *Krisztus testének épülésére*, míg mindnyájan eljutnak a hit és az Istenfia ismeretének egységére, hogy tökéletes férfiakká legyünk, Krisztus teljes életkorának mértéke szerint... s igazságot cselekedvén a szeretetben, mindenestül növekedjünk abban a Krisztusban, aki a fej; akiből az egész test egybeköttetvén és egybekapcsoltatván minden íznek egybeeresztése által, minden tagnak mértéke szerinti munkálkodása által a testnek növekedését szerzi a maga épületére a szeretet által” (Efez. 4, 4—16).

Az egyház tehát Krisztus teste, mint ugyancsak sz. Pál mondja: Az Isten „mindeneket az ő lábai alá vetett és őt tette fejévé az egész anyaszentegyháznak, mely az ő teste és az ő teljessége, aki mindeneket mindennel betölt” (u. ott 1, 22, 23). Eszerint az egyház, a hivek összessége, a tagjaiban tovább élő Krisztus, „az ő teljessége”, s ezért mondhatja az apostol, hogy mikor ő szenved, mint egy személy szenved Krisztussal. „Örülök a ti érettek való szenvedésben és betöltöm azokat, amik még hiányoznak Krisztus szenvedéseiből az én testemben, az ő testéért,

amely az anyaszentegyház" (Kolozs. 1, 24). S ezért-mondta Krisztus is Pálnak, mikor még az egyházat üldözte: „Saul, Saul, miért üldözöl engem?” (Ap. csel. 9, 4).

Ha az egyház Krisztus teste, mi következik ebből? Megmondja ismét szent Pál, mikor megmagyarázza, hogy Krisztus az anyaszentegyházat úgy szereti, mint saját testét és e szeretet kapcsa a példaképe annak a szeretetnek, amelynek az emberek közt legnagyobbnak kell lennie, a házastársak közti szeretetnek. „Úgy kell a férfiaknak is szeretniök feleségeiket, mint saját testöket... Mert soha senki a maga testét nem gyűlölte, hanem neveli és táplálja azt, mint Krisztus is az anyaszentegyházat; mert az ő testének tagjai vagyunk, az ő húsából és csontjából. Ezért elhagyja ember atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik... Ez egy titkos szentség, én pedig mondom Krisztusban és az anyaszentegyházban, (azaz Krisztusra és az anyaszentegyházra mutató, annak szeretetben való egyesülésére utaló titok ez). (Ef. 5, 28—32). Minthogy tehát az egyház titokzatos teste, szereti őt Krisztus, avval a gondviselő szeretettel, amellyel kiki a maga testét gondozza: „neveli és táplálja”. Vele van tehát, vigyáz reá és mindenben gondját viseli, nem hagyja el küzdelmeiben, hanem fenntartja és új meg új életre fejleszti. Ha nem ápolta volna ily gondos szeretettel, az egyház már régen tönkrement volna külső és belső ellenségei áskálódásai folytán. De mert Jézus szeretete állandóan beleönti az életerőt, nemcsak hogy nem mehet tönkre, hanem mindig új életre, új virágzásra emelkedik föl. A legválságosabb időkben mindenkor támasztott az üdvözítő egyházában szenteket, tudósokat; megragadó csodákat művelt, a zsinatokban az egyházi tanítást és életet fölelevenítette, s ezek által egyházát belülről meggyógyította s megújította. E szeretet fejleszti is az egyházat, s egyre gyarapítja tagokban, de gyarapítja tagjainak erényében, belső tökéletességében is. Ha csak a 19. századot nézzük: míg a század elején Angliában 120.000 katolikus volt, a végén számuk 2 millióra nőtt, Hollandiában a lakosság egy ötödéről két ötödére emelkedett, Németországban megkétszereződött és 19 milliót tett ki; Schweizban, a Balkánon több lett a kétszeresénél; Skandináviában 200-ról

8000-re, Északafrikában 15.000-ről 500.000-re, Afrika többi részén néhány ezerről 2 millióra, Keletázsiaiában 1 millióról 6 millióra, Perzsiában 300-ról 10.000-re szökkent; míg az orosz birodalomban 10 millióra rúgott, bár a századnak kezdetén számuk elenyésző volt; Kanadában 137.000-ről két millióra s az amerikai Egyesült-Államokban 36.000-ről 18 millióra emelkedett. A többi országban a katolikusok gyarapodása lépést tartott a nép szaporodásával. Hogy a gyarapodás nemcsak számbeli volt, hanem a Jézushoz és egyházához ragaszkodó hívek erkölcsi kiválóságában is mutatkozik, arról azok nagy száma tanúskodik, akiknek boldoggá- vagy szenttéavatási pörét megindították s részben be is fejezték; s tanúskodnak arról az egyház ellenfelei is, akik nem tagadhatják, hogy még soha a ragaszkodás a világon az egyház fejéhez oly nagy nem volt, mint a közelmúltban s a jelenben.

Ez a tudat alkalmas arra, hogy minden katolikusnak lelkét örömmel töltse el katolikus volta miatt; mert mint az egyház tagja, Krisztus titokzatos testének tagja, Krisztussal az igazi élet és boldogság kútfejével van kapcsolatban, Krisztus őt is, mint tagját szereti s gondját viseli. De bizalmat és bátorságot is önt belénk, mert Jézus egyházával és velünk is van és nem hagyja el egyháza ügyét még az elnyomás és üldözés idején sem, csak mi ne hagyjuk el őt. Végre ha Jézus úgy szereti egyházát, mint saját testét, s mi ennek az egyháznak tagjai vagyunk: úgy kell hozzá ragaszkodnunk, mint a tagok természetük szerint vonzódnak az egész testhez és egymáshoz. Amint a test tagjai természetesen készséggel egymáshoz ragaszkodnak, egymással összeműködnek, összetartanak egy célra, az egész test javára: úgy kell bennünk is meglenni az egész test java iránti érdeklődésnek, s egyetértésnek, tehát az egész egyház becsülésének, mert ahol nincs becsülés, nincs érdeklődés: összetartás sincs. Mint szent Ágoston mondja: aki az egyházat bántja meg, Krisztust bántja meg, — aki tehát az egyházra szegýent hoz, Krisztusra hoz szegýent, aki az egyházról, intézményeiről, berendezéséről kicsinylőleg szól, Krisztust kisebbíti. „Mit használ neked, hogy hiszel és káromlod őt. Imádod őt fejében, káromlod testében. Szereti ő testét... Ha valaki

meg akarná csókolni fejedet és lábaidat taposná, ... nemde a tiszteletadó szavai közt fölkiáltanál s mondanád: Mit csinálsz, ó ember? lábbal taposol engem. Nem mondanád: a fejemet taposod, mert a fejet megtisztelte; de a fej jobban kiáltana megtaposott tagjaiért, mint önmagáért, hogy tiszteletben részesült. Nemde azt mondja a fej: Nem kell a te tiszteleted, csak ne taposs engem. ... Nem látod, hogy amit át akarsz ölelni, az egység kapcsa által oda tartozik ahhoz, amit taposol? Főnt tisztelsz, de lent taposol engem. Jobban fáj, hogy taposol, mint amennyit örül, hogy tiszteledd.¹ Tehát amint közömbösek és tiszteletlenek nem lehetünk Krisztus iránt, úgy egész egyháza, és annak tagjai iránt sem lehetünk azok.

2. De az egyház nemcsak Krisztus teste, hanem *Krisztus országa* is. Ebből ismét több igaz gyakorlati alapelv foly katholikus öntudatunk irányítására. Országnak nevezük az emberek nagy sokaságának egy közös céllal, közös érdekekkel, közös jogi kapcsolatokkal összefüggő társaságát, ha más ugyanoly nemű társaságtól független és egy főhatalom vezetése alatt áll. Nem a földterület összetartozás² teszi az országot, hanem az emberek összetartozása, tehát az emberek társasága. Minden társaság pedig az értelmes lények oly állandó egyesülése, hogy közös tevékenységgel egy közös célra kell törekedniök. A társaság célja jelöli meg a társaság tevékenysége irányát és teszi a társaságot egységessé. Hogy valamely társaság célját rendezett munkával elérje, kell benne egy hatalomnak lennie, amely a tagok működését hathatósan irányíthatja, amelynek joga van előírni, mit tegyenek, vagy mit ne tegyenek a tagok a cél elérése végett. Ez a hatalom a tekintély; nélküle fölborul minden rend, minden társaság. A legfőbb tekintély képviselője és birtokosa: a társaság, az ország feje.

Ilyen nagy társaság, ily ország Krisztus országa, az egyház. Mindaz megvan benne, ami egy országhoz szükséges. Hogy Krisztusnak, a Messiásnak országa lesz, már az őszövetségben megvolt jövendőlte és a zsidók is azon meggyőződésben voltak, hogy a Messiás egy nagy, örökké

¹ Tract. 10 in 1 epist. S. Joan. n. 3.

megmaradó országot fog alapítani. Csak abban tévedtek, hogy ezt az országot gazdag, hatalmas, földi érdeket szolgáló birodalomnak képzelték. A messiási országban a szentírás szerint a Messiásnak igazi királynak és a nép pásztorának kellett lennie; tehát teljes jogú törvényhozója, kormányzója és bírása népének. De ezenkívül, mint Messiásnak, a nép prófétájának és legfőbb tanítójának is, — végre, mert ez az ország Isten országa, a Messiás mint főpap volt megigérve. Mindez világosan mutatja, hogy az Istentől megígért Megváltó egy nagy társaságban egyesíti az embereket sokaságát, és pedig egy nagy közös célra az Isten szolgálatában, az üdvösség elérésére; s ezt az összetartozó sokaságot a legfőbb királyi, tanítói és papi hatalommal kormányozza, vezeti célja felé. Így tehát valódi országa van, s országának nem lesz vége.

Jézus földi életének s főképp nyilvános működésének minden szavával és tetteivel kimutatta, hogy ezen országának alapítása, szervezése, fennmaradásának és virágzásának biztosítása volt életének egyik főcélja. Nem pusztán megváltani jött az embereket, hanem a végtelen értékű váltságdíj kifizetésén kívül azt akarta, hogy a megváltás gyümölcseiben az emberek a világ végéig részesülhessenek is s ezért alapította meg országát. Sokszor beszélt hallgatói előtt „az Isten országáról”, a mennyek országáról”, az „ő” országáról. Az Isten országa, a mennyek országa gyakran azt az örök javakban gazdag túlvilági életet jelenti, amelybe hivat be akarja vezetni; így mikor azt mondja: „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa” (Mát. 5, 3). „Ha nem lesz igazságtok nagyobb az írástudókénál és farizeusokénál, nem mentek be a mennyek országába” (Mát. 5, 20). Azonban igen sok esetben nem jelentheti a mennyországot a túlvilágban, ahová tökéletlenség nem juthat be; hanem csakis a földön élő gyülekezetét Krisztus hiveinek. „Az Isten országa köztetek van”, tehát már itt van a földön. Az Isten országa, a mennyek országa hasonló a hálózhoz, amely jó és rossz halakat fog egybe (Mát. 13, 47); hasonló a szántóföldhöz, amelyben együtt nő a búza és a konkoly (Mát. 13, 24); hasonló a mustármaghoz, amely kicsirázva egész fanagyságra megnő és ágaira mindenféle madár

száll (Mát. 13, 31.); hasonló a szőlőhöz, amelyet gazdája gondosan műveltet és saját fiát küldi, hogy a munkákat vezesse (Mát. 21, 33 sk.). Krisztus pásztornak is nevezi magát és hiveit juhoknak, amelyekért életét adja. Mindeme képek azt jelzik, hogy Jézus az emberek látható lársaságát, tehát egy látható országot akart alapítani, amelynek ő a feje; egy országot, amelynek célja az örök élet. Nem több, hanem csak egy ily országról, egy akolról beszélt; tehát csak egy egyháza van neki. Ez az egyház nemcsak láthatatlan módon, nemcsak a szívekben egyesíti tagjait Krisztussal, hanem külsőleg is megismerhető; nem is volna ország, ha nem volna külsőleg megismerhető, kik tartoznak hozzá. Ennek az országnak, mint Isten országának, Krisztus a feje, királya. „Király vagy te?” — Kérdi tőle Pilátus. — „Te mondod, — feleli rá Jézus, — én király vagyok; de az én országom nem e földről való”. „Nem mondja az Úr, — fejtegeti szent Ágoston, — hogy országa nincs e földön, hanem hogy nem e földről való”. Tehát e földön van; de célja, összetartó kapcsa nem e földről való. S éppen ezért független a földi országoktól; nem lehet nekik alárendelve, mert más rendbe tartozik. Alapításához, berendezéséhez Jézus semmiféle földi hatalom engedélyét nem kérte ki, hanem saját isteni, teljes hatalmával szervezte azt meg. Tehát céljában, eszközeiben független más földi országtól. Ennek az országnak Jézus egyúttal legfőbb tanítója s prófétája: az ő tanítását adja benne elő, amelyet atyjától kapott s hirdet a világnak. És ő ezen ország főpapja, aki az Isten és emberek közt közvetít és nekünk kegyelmeket szerez.

Hogyan szervezte, hogyan rendezte be ezt az országát? Minthogy ő maga nem maradhatott köztünk mindig és az üdvösség országának a világ végéig, vég nélkül fenn kell állnia; oly alkotmányt adott neki és oly segédeszközökkel látta el, amelyek fennállását minden időre biztosítják. Ennek az országnak az Istentől kinyilatkoztatott igazságokat minden időre csorbitatlanul meg kellett őriznie. Ezeket az igazságokat a hit által tudjuk meg. A hitnek egynek kell lennie; nem tarthat kiki saját feje szerint némely dolgot igaznak, mást nem; hanem azt kell igaznak tartani, amit ő tanított. Honnan tudjuk meg

Jézus tanítását? Két úton lehet ezt megtudni: vagy a szentírásból vagy egy továbbélő tanítóhatalom tanításából. Jézus maga nem írt semmit, apostolainak sem azt mondta, hogy írjanak, hanem hogy tanítsanak, prédikáljanak. S az apostolok közül csak kettő írt evangéliumot és négy (Péter, János, Jakab, Tádé) kisebb leveleket. Maga sz. János pedig azt mondja, hogy Jézus tetteit és tanításait az egész világ könyvei sem foglalhatnák magukba (Ján. 21. 25). De ezenkívül honnan tudjuk, hogy ez vagy az a könyv csakugyan a Jézus tanítását előadó szentírás? Magából a könyvből nem dönthetjük el. Tehát a szentírás maga nem lehet elég még arra sem, hogy megtudjuk, mely könyvek tartoznak csakugyan a Szentíráshoz. Ezért kell egy másik eszköznek lennie, hogy kétség nélkül tudjuk, mit tanított s parancsolt Jézus, hogy tudjuk, mit kell hinnünk s tennünk. S erről gondoskodott is Jézus. Saját legfőbb tanító hatalmát, tekintélyét átadta Péternek s az apostoloknak. „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket”. „Adatott nekem minden hatalom az égen és a földön. Elmenvén tehát tanítsatok minden népet, megkeresztelve őket... és tanítva őket megtartani mindazt, amit én parancsoltam nektek”. Nem az összes híveknek adta ezt a hatalmat, hanem az apostoloknak. Így értették ezt és így gyakorolták is ezt az apostolok kezdetől fogva. Nem akárki a keresztény népből, hanem csak az apostoloktól megbízottak, felszenteltek taníthatták a népet Krisztus tekintélyével. S az apostoloknak e megbízással hármassal hatalmat adott, az ő tanítói, papi és törvényhozói hatalmát: „Tanítsatok minden népet”, — a legfőbb tanítótehtekintély átadását jelzi; — „megkeresztelve őket”, — a legfőbb papi hatalmat, a szentségek kiszolgáltatása hatalmát foglalja magában; — „tanítsatok megtartani mindazt, amit én parancsoltam”, — a legfőbb kormányzói, pásztori, törvényalkotóhatalmat, tartalmazza.

Az apostolok élére pedig Pétert állította, nemcsak elsőnek, hanem teljesjogú főpásztornak. Nincs szükség ezt katolikusok előtt bővebben fejtegetni, Annyi világos mindebből, hogy Jézus az ő országában, az egyházban látható, megismerhető szervezetet adott; és pedig oly szervezetet, amelyben az egyháznak nem minden tagja bír

egyenlő jogokkal, hanem az egyház látható feje alatt csak az apostolok utódai, s ezektől származik át a feljogosítás a tanítóság, a szentségek kiszolgáltatásához, a kormányzáshoz, az e célra külön felhatalmazottakra. Tehát van az egyházban egy rész, amely a tanító és vezető tekintélyt képviseli: — a *tanítóegyház*; és egy másik, a hívek sokasága: — a *tanulóegyház*. A tanulóegyház bizonyos esetekben, ha erre az apostolok vagy utódaik feljogosítják, kijelölheti, kiket óhajt a tanító egyház élén látni, de a fölhatalmazást mindig az apostolok s ezek utódai adják át Krisztus nevében. Így a tanító egyház a pápával s a püspökkel egy Isten nevében működő, szent „hierarchikus” rendet képez.

Csak Péternek és az apostoloknak, s így csak az őtőlük tovább fölhatalmazottaknak, adta az Úr Jézus azt a hatalmat is, hogy „az ő emlékezetére” ugyanazt az áldozatot bemutassák, amelyet az utolsó vacsorán szerzett; csak ők és utódaik „oldhatnak és köthetnek” s bocsáthatják meg az ő nevében a bűnöket. Tehát ők a szentségek kiszolgáltatói; ők Jézus papi tisztének képviselői.

De ugyanígy csak Péternek és az apostoloknak adta a megbízást, hogy az ő parancsai megtartását tanítsák, hogy „oldjanak és kössenek”. Péter legelletti, azaz vezeli, kormányozza Krisztus juhait és bárányait, szóval egész nyáját; még pedig úgy, hogy „aki titeket hallgat, engem hallgat; aki titeket megvet, engem vet meg”. „Ha valaki az egyházra nem hallgat, legyen neked mint a pogány és a nyilvános bűnös” (Mát. 18, 15—18). Jézus e szavainak nem volna értelme, ha minden hívő külömbiség nélkül kapott volna hatalmat a kötésre s oldásra, s a rendretűsítésre. Mert minek akkor megbízni valakit, ha akárki megbízás nélkül is megteheti ezt? Tehát valódi jogot adott Péternek s apostolainak, hogy az egyházban kötelezettségeket is előírjanak. Ez annyit tesz, hogy az egyház vezetői törvényeket is hozhatnak. Azon törvényeket, amelyeket Krisztus hozott, nem másíthatják meg; azok sértetlen fönmaradására kell vigyázniok; de hozhatnak más erkölcsi törvényeket. Ezen isteni és egyházi törvények együttesen teszik ki az ú. n. *egyházjogot*.

Krisztus országának az egyházi vezetőtekintély fölállításával a legszorosabb és legszilárdabb összekötő és egységesítő kapcsolatot adta meg, amely nem függ a korok és népek szeszélyeitől. Az egyház iránti ragaszkodás és engedelmesség, tehát biztos út a végcél, az örök üdvösség felé. Biztos az út, mert a hit a csalatkozhatatlan igazságban tart meg, az egyházi vezetés pedig nem tévedhet erkölcsünk irányításában. Hogy se a hitben, se az erkölcsi vezetésben ne tévedhessen az egyház, maga az Úr Jézus gondoskodott, mikor a küldetést adta apostolainak és hozzátette: „És én veletek leszek mindennap a világ végéig” (Mát. 28, 20). Az egyházzal van, mikor tanít; vele van mikor a szentségeket kiszolgáltatja; vele van, mikor Krisztus nevében erkölcsi törvényeket szab meg. És magának Péternek ünnepélyesen megígéri: „A pokol kapui nem vesznek erőt rajta”, az egyházon. De ha tévedhetne akár a hit, akár az erkölcs dolgában, erőt venne rajta Krisztus országának ellensége.

A hit és a kormányzás egységesítő kapcsán kívül még egy eszközt adott az Úr, hogy országának tagjai az üdvösség útján biztosan haladjanak: a szentáldozatot és a szentségeket. A szent miseáldozatban Jézussal egybeforrva együttessen mutatják be a hívek az Istennek köteles hódolatot, dicséretet és nyernek új segítséget. A szentségekben pedig a Jézus-rendelte külső jelek által kegyelmeket nyernek, amelyek a lélek életét megadják, fokozzák, biztosítják. Így tehát Jézus az ő országát természetfölötti céljához képest a leggondosabb és legtalálékonyabb szeretettel szervezte meg. Mindenki megismerheti ezt az országot és tagjává lehet. Ha nem volna külsőleg megismerhető, hiába alapította volna és hiába tette volna kötelezővé az embereknek, hogy tagjai legyenek. Mert Isten nem kötelezhet senkit a kárhozat terhe alatt arra, hogy belépjen s megmaradjon országában, ha nem lehet megkülönböztetni, melyik is milyen az. Pedig kötelezte erre az embereket. Senki sem üdvözölhet, aki nem Krisztusé. De aki saját hibájából nincs az igaz egyházban, az nem Krisztusé; mert az egyház Krisztus teste, Krisztus országa és neki csak egy teste, csak egy országa van. Senki az Atyához nem jön, hacsak nem a Fiú által,

hacsak a Fiú nem vonzza őt (Ján. 14, 6). Ha nem maradok bennem, nem lesz élet bennelek (Ján. 15, 1 sk.). Ezért mondja már szent Cyprián: „Az egyházon kívül nincs üdvösség”. Ez az igazság tehát oly régi, mint maga az egyház; és aki rajta megütközik, csak magamagát ítéli el. Tehát nem igaz, hogy „mindegy mit hisz, csak jó legyen”; nem lehet valaki vallásos, anélkül, hogy Krisztus igazi országához tartoznék; nem lehet igaz, hogy minden vallás, minden felekezet egyenlő. Jézusnak csak egy országa, egy teste van; s aki saját hibájából nem tagja ennek, nem az örök élet, nem az üdvösség országának tagja.

Krisztus épen az ő egyháza, az ő országa útján legnagyobb jótevője az emberiségnek. Elsősorban ugyan az örök üdvösség biztosítására alapította országát; de mert ezen örök üdvösséget csak a bűn és szenvedélyek legyőzése és az erények gyakorlata által érhetjük el; a Krisztus országában való élet a bűn és szenvedély elleni állandó küzdelem és az erények gyakorlatára való állandó ösztönzés; ezért az egyház által Jézus a társadalmi bajok gyógyulásának és a társadalmi föllendülésének is a forrását nyitotta meg. A társadalmi bajok épen az egyház tanaitól való elpártolásból, az ellene való föllázadásból erednek.

Krisztus igazi országát négyesszínű zászlaja teszi fölismerhetővé: az, hogy egy és egységes, — hitében, fejében, szentségeiben; az, hogy szent, — elsősorban az Istennel való szoros kapcsolata folytán, de azért is, mert Krisztustól tagjai megszentelésére szolgáló eszközökkel bővelkedik és valóban nevel is mindig nagy szenteket; az, hogy katolikus, vagyis az egész világon kiterjed s e nagy kiterjedtsége mellett szoros egységben van; végre az, hogy apostoli, vagyis megszakítás nélkül az apostoloktól s főképen Pétertől veszi át a jogos hatalmat vezetőiben. E négyes ismertetőjel csak a római katolikus egyházra illik, s így csak ez Krisztus igazi országa.

Tehát az egyház Krisztus országa; és egész berendezése mutatja, mily találékony, gondos szeretettel rendezte azt be maga Krisztus. Sőt még egy külön módot is kitált, hogy állandóan népe közt maradhasson: az Oltárszentségben áll lakik népénél számtalan helyen. S nemcsak fönnmaradását akarja országának, hanem terjedését

is. Azt akarja, hogy minél többen megismerjék őt és országában megtalálják az üdvösség útját. S erre kívánja a mi közreműködésünket is. Ha az egyház Krisztus országa, mi az ő népe vagyunk. Ez az ország a mi országunk, a mi hazánk; s ennek az országnak látható feje nem idegen hatalom előttünk, hanem hazánk feje, a mi atyánk. S mint-hogy Isten, minthogy Krisztus nagyobb joggal ura az embereknek, mint bármely földi hatalom: Krisztus országa is nagyobb joggal hazánk, mint bármely földi közösség. Ha tehát jogosult a hazaszeretetre, az állam szeretete, amelyhez tartozunk; még jogosultabb és kedves kötelességünk odaadással, sőt teljes fölázdozással szeretni azt az országot, amely a hazai, emberi, faji, természeti kapcsolaton felépülő társaságot messze fölülmúlja. És ha jogosan elvárják tőlünk, hogy az állam törvényeit tiszteljük s megtartsuk, elienök se ne lázítsunk, se föl ne lázadjunk; még jogosultabb Krisztus országa törvényeinek tisztelése és megtartása.

Nagy rövidlátás, kevés gondolkodás és jó adag rossz-akarat kell ahhoz, hogy valaki azért hazafiatlanságot, nemzetietlenséget vessen a katolikusok szemére, mert az Isten országát előbbre teszik a földi országnál. Aki a földi országot teszi Istené fölé, az evvel bálványt állít föl. S éppen ez a hamis hazafiság vezet aztán végzetes lépésekre, sőt sokakat a hazátlanságra is, mert tarthatatlanságát sokan mégis belátják, és ha más támaszuk nincs, elvesztik a haza iránti ragaszkodást. Minden tévedés megboszulja magát s újabb eltévedésre visz. Ellenkezőleg az igazság a hazaszeretetben is igaz gyümölcsöket terem. Épen azért, mert Krisztus országához való tartozásunkat első helyre tesszük, szeretjük és ragaszkodunk földi hazánkhoz is jobban, s dolgozunk üdvén jobban, mint mások. Elsősorban megadjuk Istennek, ami az Istené: de épen ezért megadjuk hazánknak is, ami hazánké. És amint Jézust nem hozta ki sodrából a farizeusok álnok fondorkodása: kell-e adópénzt fizetni a császárnak? — épúgy minket sem ijesz meg a modern farizeusok álokoskodása, akik szerint elsősorban magyaroknak kell lennünk s ezután keresztényeknek. Ha elsősorban katolikus vagy, épen ezért leszel mindenben hű fia földi hazádnak is.

3. Az egyház végre *Krisztus jegyese*. Maga az Üdvözítő hozta e képet, mikor azt mondta, hogy a mennyek országa, tehát az ő országa, hasonló a tíz szűzhez, akik a vőlegény és menyasszony elé mennek (Mát. 25, 5); ő maga a vőlegényhez hasonlítja magát; azért nem bőjtölnek tanítványai, mert velök van ő, a vőlegény (Mát. 9, 15; Márk 2, 19; Luk. 5, 34). Keresztelő sz. János is azt mondja, hogy ő, mint a vőlegény barátja, örömmel örvend a vőlegény szaváért (Ján. 3, 29). Szent János apostol a jelenések könyvében Jézusnak, mint az Isten Bárányának menyegzőjét írja le (Jel. 19, 7, 9); és látomásában az egyik angyal így szól: „Jöjj és megmutatom neked a menyasszonyt, a Bárány feleségét. És vitt engem egy nagy és magas hegyre és megmutatta nekem a szent várost, Jeruzsálemet, mely az Istentől száll alá a mennyből” (U. ott 21, 9, 10). A mennyei város, a mennyei ország tehát Krisztus megdicsőült jegyese. De jegyese a földön élő anyaszentegyház is. Szent Pál a híveknek így ír: „Eljegyeztek titeket egy férfiúnak, tiszta szűzül adni, a Krisztusnak” (II. Kor. 11, 2). Az efezusiaknak pedig azt mondja: „Az asszonyok az ő férjöknek engedelmeskedjenek, mint az Úrnak, mert a férfi feje az asszonynak, mint Krisztus feje az anyaszentegyháznak, ő az ő testének megszabadítója. Férfiak szeressétek feleségeteket, mint Krisztus is szerette az anyaszentegyházat és önmagát adta érte, hogy őt megszentelje, megtisztítván a víznek fürdőjével az élet igéje által, hogy dicsőségessé tegye magának az anyaszentegyházat, nem lévén szeplője, sem ránca, vagy egyéb eféléje, hanem hogy szent és szeplőtelen legyen” (Efez. 5, 22—27). Oly szoros szerződés, oly benső és gyöngéd kapcsolat áll fönn Krisztus és az egyház között. az új Ádám és a keresztfán az ő oldalából származott új Éva között, hogy ezen a frigyen alapul, erre mutat, mint hasonmás, az emberek legszorosabb kapcsa, a háztartási frigy is: nagy titkos szentség az, én pedig mondom: Krisztusra és egyházára vonatkozólag (U. ott 5, 32). Krisztusnak e frigye az anyaszentegyházzal kizárólagos: csak egy jegyest ismer és nem közömbös aziránt, melyik callási gyülekezet mondja magát az ő jegyesének. Nincs frigye több testvéregyházzal; csak egy a jegyes, a

többit nem ismerheti el. Krisztus e frigye felbonthatatlan, örökké tart; ő a maga részéről nem adhatja szeretetét előbb egynek, aztán másnak; de azt sem engedheti, hogy egyháza tőle valaha elszakadjon. Ez a frigy a leggyöngédebb és legbensőbb szeretet frigye: Jézus isteni szívéből fakad. Ezért akarja hathatósan, hogy az egyház „szent és szeplőtelen” legyen, mint ő maga; hogy az egyház „dicsőségessé” legyen mint ő. S amit az Üdvözítő akar, meg is lesz; mert ő Isten. S ezt látjuk is az egyház történetében. Az emberi gyarlóságok könnyen lerontják a szentséget és foltot ejthetnek és ejtettek is az egyházon; de az Üdvözítő-adta belső életerő folytán mindig megtisztult, megújult és önmagában megerősödve még nagyobb tisztaságban tündökölt mint azelőtt. Ellenfelei elnyomhaták, üldözhették s üldözhetik; de újra meg újra megdicsőül, győzelemre virrad: Isteni jegyese a legszebb nászajándékokkal halmozta el: megadta neki a halhatatlanságot, biztosítva fönnállását a világ végéig; megadta neki a tévedhetetlenség adományát és a szentlélek kegyelmeinek bőségét: „Ahol az egyház, — mondja sz. Irenaeus a III. században, — ott az Isten Lelke, és ahol az Isten Lelke, ott az egyház és minden kegyelem”. A Szentlélek sokféle adománya, a rendesek és rendkívüliek, az egyház belső ékességeit alkotják; külső ékességei pedig a katholicitás, az egész világon való elterjedés a legnagyobb egység mellett.

Minthogy pedig az egyház Krisztus jegyese, azért egyúttal a mi *anyánk* is. Ezért mondjuk anyaszentegyháznak. Ez főképp a tanítóegyházról áll. Szűz maradvá, sértetlenségében is ő ad életet mindnyájunknak. Életet adott a szent keresztségben: gazdag, nemesítő, boldogító életet, a lélek természetfölötti életét a megszentelő kegyelem által, amely Isten gyermekeivé, az isteni természet részeseivé tesz. Ezt az életet, ha elvesztettük, visszaadja a bűnbánat szentségében; és fönn tartja, neveli, fokozza bennünk csalatkozhatatlan, igaz tanításával, életszentségre serkentő buzdításaival, ajánlásaival és a szentek példáival, akiket nevelt; továbbá a szentségeknek, főképen az Oltáriszentségnek kegyelmet adó táplálékával. Gondunkat viseli a bölcsőtől a sírig, örködve a tanítás tisztaságán; vigasz-

talva, bátorítva, erősítve; megkönnyítve életünk terhét és küzdelmeit, és megbocsátva, fölemelve, ha eltévedtünk, de visszatérünk hozzá. És nemcsak hű gyermekeit szereti, hanem imáiba foglalja a kebléről elszakadtakat is; és kiküldi a Jézustól kapott megbízáshoz hűen, buzgóbb, önfeláldozóbb gyermekeit, hogy a világ minden részén új gyermekeket szerezzenek Jézusnak. Nem a pénz, a könnyebb élet varázsával ad így új meg új gyermekeket Jézusnak, hanem a Lélek erejével, amely az emberi természet ösztöneit legyőzi s a vadakat is Jézus édes igája alá, mennyei családjába sorozza. És az egyház e termékenységére is egyre nő a világ végéig s a világháború utáni felfordulások mindenütt új reményeket fakasztottak ezen irányban is; bármennyire igyekeztek is épen az egyházat mellőzni a világ irányítói, s bármennyire igyekeztek épen a katolikus egyházat kiirtani a felforgatás hóhérai.

Ha tehát Krisztuséi vagyunk, ha tiszteljük, szeretjük, követjük őt, akkor nem választhatjuk el indulatunkban, a mi gondolatunkban sem választható el. Akkor ugyanazon odaadó tisztelettel, szeretettel, engedelmességgel ragaszkodunk a katolikus egyházhoz, anyánkhoz is.

IV. Mi nekünk a pápa és a papság?

Csodálatos, hogy valamikor, nem is oly régen, a katolikusok közt is igen sokan annyira szabadkoztak az ultramontán, a klerikális címtől, amellyel azokat állították pellengérre, akik a római pápához hűen ragaszkodtak. Mintha lehetséges volna katolikusnak lenni, anélkül hogy valaki a pápához ragaszkodnék! Mekkora tudatlanság! Pápa nélkül, papok nélkül, püspökök nélkül nincs Krisztus egyháza, nincs katolikusság.

Ha pusztán emberi szemekkel nézzük a pápát, mit látunk benne? Látunk rendesen koros férfiút, talán éles és átható, vagy talán jóságos szemmel, kicsiny, közepes vagy magas testalkattal — (zömök vagy karcsú) egyenesen vagy hajlottan járó — embert. Egy embert látunk, olyant mint magunk vagyunk, alávetve az emberi törékenységnek. Egy embert a mi fajtánkból, aki talán millió és millió más ember közül kiválik tehetségben, ügyességben, modorban, tapasztalatban, szép jellemtulajdonságokban, — de végre is csak ember és lehet hogy az említett jelességek egyike-másika hiányzik is benne. Lehet-e csak így tekinteni a pápát?

Ha pusztán világi szemmel nézzük a pápát, látunk benne egy uralkodót, aki valamikor földi hatalommal bírt, most pedig földi birtok nélkül is uralkodó akar lenni, szuverén azaz legfőbb, független hatalmú uralkodó. Hatalmi vágnak látszik a diplomáciai téren való érvényesülni akarás; hatalmi vágnak a hívek hódolatának elfogadása a lábcsók által; hatalmi vágnak a rendeletek és tilalmak, amelyek tőle erednek. És bár a sok katolikus érzületére

való tekintettel nem akarják a világi hatalmak megsérteni azzal, hogy egyszerűen semmibe sem veszik; de igyekeznek minél jobban visszaszorítani befolyását. A pápaságnak s vele együtt a papságnak ezen jogosulatlan hatalomra törekvését nevezték el klerikalizmusnak és ez ellen küzd a szabadkőművesség és a liberalizmus. Így tekintették őt kezdettől fogva a protestánsok is, akik igen buzgón megtanulták a Luthertől kapott leckét: „Repleat vos Dominus odio papae. — Töltsön el titeket az Úr a pápa gyűlöletével”. Így tekintik őt a szocialisták, akik közül az egyik a szögletben hálójából leselkedő pókhoz hasonlította a római pápát. Igaz, hogy a pók csak a kártékony, tolakodó legyeket vadássza és pusztítja s ezzel hasznot hajt; de sokan éppen azért félnek a póktól, mert az ártalmas legyek közé tartoznak.

Lehet-e a pápát így néznünk? Nézzünk szembe a fölfogásokkal. Minek tartják magukat a pápák? s minek tartják őket a katolikusok? Péter apostol teljes jogú utódainak. Ha azok, akkor kétségkívül Krisztus helytartói, s anyaszentegyházának legfőbb kormányzói. Vajjon tehát szent Péter utódai-e ők? még pedig teljes jogú utódai? Sokat erőlködtek Harnack és párthívei, hogy elvitathassák a pápáktól ezt az örökséget. De hiába. Az első ötven pápa szentként tiszteltetett a legkorábbi századok óta, köztük a fele vértanúhalált szenvedett. Ha a legfőbb hatalmat jog nélkül lassankint magukhoz ragadták volna, mind rendszeres csaló és jogtípró lett volna. S a pogányságból meglévő annyi tudós és okos ember annyira együgyű lett volna, hogy ezt a lelki hatalmat magukra hagyták volna erőszakolni, hogy ezen hatalombitorlók alá önként behódoltak volna? Nem látják ezek az urak, mekkora ellenmondásba keverednek önmagukkal, ha a pápák ezen örökösödés-jogát tagadják? Hiszen már abból, hogy szent Péter mint Krisztus helytartója Rómában halt meg, amit nem lehet letagadni, teljes joggal a római püspök az ő utódja. Szent Péternek főhatalmát az Úr az egyházért adta neki. Tehát meg kellett maradnia halála után is. Ámde ő Rómában volt püspök s ott halt meg. Tehát főhatalma is római utódaira szállt. De van számos más tanúbizonyság is a legelső keresztény századokból. Nem

szándékom sem hitvédelmet, sem egyháztörténelmet írni, csak rámutatok arra, hogy már az apostolok utáni időből római sz. Kelemen levele, Hermasnak „Pastor” című könyve, antiochiai sz. Ignác és mások, sőt Tertullianus, már mint az egyháztól elszakadt eretnek is, tanúságot tesznek amellett, hogy a római püspökök mint sz. Péter utódai, teljes jogú vezetői az egyháznak. De főkép szent Irenaeus lyoni püspök és szent Cyprián karthágói püspök világosan utalnak erre. Ugyanezt bizonyítja az is, hogy az egész keresztény világból Rómába főlebbeznek a hívek vagy püspökök; fontos dolgokat megírnak Rómába és kérnek döntést s közlik azt másokkal; még az eretnekek is Rómához fordulnak. Ismerkedjünk meg, ha őszinte jóakaratumk van az igazság megtagadására, ezen tanúságokkal. s minden kétségünk eloszlik. A római pápák tehát szent Péter teljes jogú örökösei az egyház kormányzásában.

A pápa tehát nekünk, épúgy mint szent Péter, *Krisztus helytartója*. Már láttuk, hogy Jézus Krisztus, a megtestesült Fiú-Isten az ő egyházát minden idő számára alapította. Hogy mondhatta volna különben: „Veletek vagyok a világ végéig” és „A pokol kapui nem vesznek erőt rajta”? Hiszen Ő elment, mennybemenetelekor tehát, vagy az apostolok halálakor megszűnt volna az egyház? Hogy mondhatja akkor az Úr, hogy más juhokat is kell még aklába vezetni? Jézus szavai, ígéretei semmisek, ha egyháza nem marad fenn minden időre: Jézus, mint bölcs építő, nem homokra épített, hanem kősziklára; az ő országának nem lesz vége. Ámde Krisztus a kősziklává szent Pétert tette: „Te Péter azaz Kőszál vagy, s e kőszálra építem anyaszentegyházamat”. Így az a föladat is, hogy Péter az egyház alapja, összetartó, fenntartó elem legyen, minden időre megmarad az egyházban. Tehát vagy Péternek személye szerint kellett minden időre életben maradnia, vagy hivatalának kell az idők végéig fennállnia. Péter azonban meghalt, nem maradt meg. Tehát hivatala maradt meg törvényes utódaiban.

S mi volt szent Péter hivatala? Az, hogy Jézus nyáját legeltette. A szentírásban e hasonlat a kormányzás, a legfőbb vezetés tisztét jelenti. „Legeltesd az én juhaimat; legeltesd az én bárányaimat”. Tehát Jézuséi a hívek, akik

benne hisznek és őt követik. Ha tehát Jézusé a Péterre bízott hívek és Péterre vannak bízva, Péter Jézus helyett legelteti őket, azaz Péter Jézus helytartója, az ő nevében, az ő tekintélyével bir. Ezt az Úr többször kimondotta: „Aki titeket hallgat, engem hallgat”. „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket”. Ha már az apostolok is így Jézus tekintélyével bírnak, még inkább Péter, akire összes híveit, kivétel nélkül, rábízta. S így Péter Jézusnak legfőbb, első helytartója az egész egyházban. Péter Rómába ment, Róma püspöke volt; ott szenvedett vértanúságot. Tehát Jézus helytartójának hivatala az ő római utódaira öröklődött át és maradt meg; és ezekkel van Jézus a világ végezetéig. Egyetlen más részleges egyház sem mondhatja magáról, hogy ő örökölte volna Péter tisztét. Ezért írja már sz. Polykárp tanítványa, sz. Irenaeus lyoni püspök s vértanú a III. században, aki a keleti és nyugati egyházat jól ismerte: „Az apostoloknak az egész világon kinyilvánított hagyományát [tanítását] az egész egyházban láthatják azok, akik az igazságot látni akarják... Minthogy azonban hosszú volna e könyvben az összes egyházak egymásutánját felsorolni, kimutatjuk a legnagyobb és legősibb, a mindenkitől ismert és a két dicsőséges apostoltól Pétertől és Páltól Rómában alapított és szervezett egyháznak azt a hagyományát, amelyet az apostoloktól bir és hitét, amelyet hirdettek s amely az ő püspökei egymásutánja folytán mihozzánk eljutott; ezzel megcáfolják azokat, akik bármiképen ellenkeznek... Mert ezzel az egyházzal kell tekintélyesebb elsősege miatt minden egyháznak megegyeznie, vagyis az összes híveknek, bárhol vannak; mert ebben mindig megőriztetett az a hagyomány, amely az apostoloktól származik”. (Adv. haeres. III. 3, 1, 2.). Ez annyit tesz, hogy ha tudni akarjuk az apostolok tanítását, nem kell mindenkit megkérdezni, hanem elég megtudnunk, mit tanít a római egyház, mert a Krisztustól kapott elsőbbsége, legfőbb rangja miatt az ő hite, tanítása a többire is szabály. Hogy ilt nem a származás elsőségéről, hanem a tekintély elsőségéről szól a szent, onnan világos, mert hiszen jól tudta, hogy származásra nézve előbb volt, idősebb volt az efezusi és antiochiai egyház és mert épen a Keleten fellépő eretnekek ellen

írta könyvét akkor, amikor ő maga a Nyugaton volt püspök. Tehát Keleten és Nyugaton egyaránt a római egyház tekintélyben az első, még pedig a római egyház püspöke, a pápa miatt. Tehát a római pápa, mint szent Péter utódja, Krisztus helytartója egész egyházára nézve. Jézus nem alapított nemzeti egyházakat, hanem egy egyetemes egyházat, s így az egész egyház feje a pápa; és akik tőle elszakadnak, nem Jézus egyházának hívei többé.

Am ha a pápa Jézus helytartója, lehetünk-e vele szemben közömbösek? Vagy tekinthetjük-e őt pusztán embernek? Igaz, ő is ember, mint mi; de ezenkívül van benne valami több, ami másban nincs meg: Jézus helytartójának tiszte, mindama tekintéllyel és kiváltsággal, amelyet Jézus helytartójának, Péternek adott. Ha Jézus helytartója ő, akkor igen közel áll hozzánk. Ha nem is részesülünk abban a szerencsében, hogy őt láthassuk: ha nem is ismerjük őt személyesen; mégis mindavval tartozunk neki, amivel Krisztus helytartója iránt tartozunk. A közömbösség, az ellenséges érzület, a megvetés a pápával szemben magára Krisztusra háramlik vissza. Jézus úgy veszi, mintha ő vele szemben volnánk közömbösek vagy ellenséges indulattal. S lehetünk mi ily indulattal Krisztussal szemben? Ellenkezőleg, ha a pápa Krisztus helytartója, érdeklődni fogunk iránta, tisztelni és szeretni fogjuk őt, ragaszkodunk hozzá, tanításait, utasításait örömmel fogadjuk, előírásainak engedelmeskedünk és védeni fogjuk őt a támadások, rágalmak ellen.

Ha a pápa Krisztus helytartója, akkor egyúttal *atyánk* is. Mi az egyháznak, s így Krisztusnak és az ő helytartójának gyermekei vagyunk. Ezért hívják őt *szentséges Atyának*, mert lelkünk atyja ő. Az ő közvetítésével, fölhatalmazásával részesülünk azon szentségekben, amelyek lelkünk életét megadják és fönntartják. Az ő nevében és vele egy értelemben vezetik lelkünket a püspökök és papok, akik az ő fölhatalmazásával oktatnak, vigasztalnak, a bűntől megszabadítanak, a lelki élet eledelével táplálnak bennünket. Tehát ő a mi Atyánk.

A pápa tehát nem idegen ember előttünk, hanem ha távol van is, szivünkben van, köztünk van: az egész világon elterjedt nagy keresztény család atyja ő. Mindnyá-

jan szívéhez nőltünk, gondjai tárgya vagyunk. Tehát tiszteljük is őt, kegyelettel, mint atyánkat és engedelmes gyermekei leszünk. Ha atyánk, nem fogjuk őt úgy tekinteni, — ahogy sokszor írtak és beszéltek róla, — mint idegen uralkodót, akinek semmi köze hozzánk s akihez nekünk semmi közünk. Nekünk igenis közünk van hozzá; ő a mienk, épúgy, mint az olaszoké, németeké, franciáké, amerikaiaké. És neki is van köze és joga hozzánk, mint bármely más nép szülőtteihez. Ha atyánk, nem fogunk róla tiszteletlenül beszélni és nem hallgatunk, nem tűrünk meg róla tiszteletlen beszédeket, aminőkkel tele vannak ujságaink, könyveink és sokszor még a katolikusoknak is társalgásai. Nem a pápák bűneivel fogunk előhozakodni, amelyek igen sok esetben rágalmak; de ha igazak is, nem szüntetik meg méltóságukat. „Péter méltósága a méltatlan utódban sem szűnik meg” — mondja sz. Leó. Nem szép vonás a gyermekben, ha szülei hibáit hangoztatja, amint nem volt szép Khám viselkedése atyjával, Noéval szemben. Nem fogjuk méltatlankodva kérdezni: Mire való a pápának a pompa? stb. Meg fogjuk érteni, hogy mint az egész világon elterjedt egyház fejét, mint atyánkat, főképen pedig, mint Krisztusnak — nemcsak a szenvedő, hanem a megdicsőült Krisztusnak is, — helytartóját: igenis megilleti őt a mennyei dicsőségnek némi visszatükrözése, a földi fény is. És inkább örönden fogunk, hogy fénye előtt még a nem katolikusok is kénytelenek meghódolni.

Ha a pápa Krisztus helytartója: nemcsak atyánk, hanem legfőbb *tanítónk* is, még pedig az úr Jézustól megígért isteni támogatás folytán csatlakozhatatlan tanítónk a hit és erkölcs dolgában. E csatlakozhatatlanság nem mint embernek van megígérve s nem annyit tesz, hogy hibát nem követ el, vagy magánügyekben, esetleg a politikában nem tévedhet, hanem annyit tesz, hogy nem csatlakozhatik akkor, ha valamit, mint az egyház legfőbb pásztora, mint Jézus helytartója, ünnepélyesen hitigazságként tanít, vagy pedig erkölcsileg jónak avagy rossznak. Iehát az üdvösségre vezérőnek vagy azt veszélyeztetőnek nyilvánít ki. De ugyanígy nem tévedhet, ha valamely könyvet vagy valamely tanítást, rendszert, mint a hittel és a jó erkölccsel össze nem férőt elítél; nem tévedhet, ha valamely élet-

módot, például a szerzeteseknél jóvá hagy; nem tévedhet, ha valakit a szentek sorába iktat. Minthogy azonban Isten különös vezető és fölvilágosító gondviselést ígért és nyújt neki, más dolgokban is sokkal biztosabb tanítónk, mint bármely más emberi tudomány vagy hatalom.

Mily nagy jótétemény számunkra ez a biztos tanító-tekintély! Mennyi kavarodás van manapság az emberek fejében! Hol van az igazság? Ki fog eligazodni? Mennyi mindenfélét és mennyi ellenmondást állítanak ujságok, könyvek, egyetemi és nem egyetemi tanárok, szónokok, agitátorok! És hányan mennek lépére! A pusztá emberi gondolkodásba is mennyi hiba csúszik be! Hol van az igazság, főképen azon kérdésben, amelyek egész életünket igazítják? Tudja ezt a gondviselő Isten s ezért állított oda egy világítótornyot a világ viharos tengeréből kiemelkedő sziklára, egy világítótornyot, amelyet mindenünnen meg lehet látni s amely a leglényegesebb kérdésekben, az üdvösség kérdéseiben is tájékoztat minket. Ahol Péter van, ott van az igazság; mert ott van Krisztus, az örök igazság. Nélküle vakoskodnak az emberek és elmerülnek a kétség, a tévedés örvényében.

Ha a pápa a Krisztus helytartója, még mást is kapott tőle: *teljes hatalmat* az egyház, az összes hivek kormányzására, vezetésére. Ő az egyház feje; tehát legfőbb pásztor, püspöke. Hatalma az egész egyházra kiterjedő legfőbb hatalom. Neki nem kell e hatalomra vágyania, törekednie; megvan az benne Krisztus rendeléséből. Nem bitorolta, nem magához ragadta, hanem Krisztustól kapta, akinek minden hatalom adatott az égen és a földön. És Jézus reábizta egész egyházát, bárányait és juhait, tehát az egyház összes hiveit, püspökeit és papjait is; átadta neki a mennyország kulcsait, nemcsak egyet, hanem mind. Akinek a ház kulcsait átadják, az rendelkezhetik a házban.

És a hatalom a hivatalhoz kötött hatalom, tehát rendes hatalom, nemcsak rendkívüli megbízás; még pedig közvetlen az úr Jézustól származó hatalom, tehát független minden állami vagy más beavatkozástól és független a hivektől is. Törvényei érvényesek és kötelezők az összes katolikusokra, ha nem járul is hozzá az állami jóváhagyás, a *placetum regium*; ki vannak hirdetve, ha ő kihirdette

őket, még ha nem engednék is valamely országban kihirdetni.

Többször gúnyolták érte a katolikusokat, hogy a pápa birkái. Ha már lehet e nyájról vett hasonlattal élni, — hiszen Krisztus Urunk is használta többször, — inkább legyünk Jézus nyájának juhai, mint az embereknek, szakszervezeteknek rabszolgái. Sokkal nemesebb és jobb társaságban vagyunk, mint azok, akik a népek ámitói után indulnak.

Ha a pápa, mint Krisztus helytartója, legfőbb hatalommal bír az egyházban, neki van joga meghatározni, mit kell, mit szabad, mit nem szabad tenniök a hiveknek a természeti isteni törvények keretén belül. S ahol ezen isteni törvények nem önmagukban világosak, neki van joga a kétséget eloszlatni. „Amit megkötsz a földön, meg lesz kötve az égben is”. Mint Jézusnak, úgy helytartójának is joga van törvényeket alkotni s magyarázni, amelyek mind a magánélet, mind a házasságkötés s a családi élet, mind a nyilvános és társadalmi élet cselekedeteit szabályozzák és lelkiismeretünket kötelezik. Joga van óvni bennünket és eltiltani a veszedelmes legelőktől, amelyek lelkünket megmérgezik; és joga van megmutatni, hová menjünk, merre bátorságos és ajánlható örök üdvösségünk útja.

Mi pedig, ha igazi katolikusok vagyunk, követni fogjuk szavát, mikor pl. óv a vegyes házasságoktól, a liberalizmus, szocializmus, kommunizmus, protestantizmus eltévedéseitől: mikor figyelmeztet a házaselet tisztaságára és ajánlja az Isten szeretetéből vállalt szűzi életet; mikor visszatart bizonyos veszélyes multságoktól és rosszalja a ruházkodásban a divat hóbortjait; mikor bizonyos olvasmányokat eltilt fiaitól, aminők nemcsak az erkölcsértő regények, hanem az egyházi jóváhagyás nélkül megjelenő szentíráskiadások is, vagy más vallásuaktól kiadott oly könyvek, amelyek a vallásról írnak és hasonlók.

És szívesen fogjuk követni utasításait mindenben, mert intézkedései az Úr Jézus szerető szívéből fakadnak és épen lelkünk java végett adatnak ki.

Végre a pápa, mint Krisztus helytartója, a mi vigasztalónk is, még ha nem látjuk is őt, ha nem beszélhetünk

is vele. „Erősítsd meg testvéreidet“, mondta az Úr Péternek. Erre a vigasztalásra és erősítésre, ha valamikor, ma nagyon rászorulunk. Megvigasztal és megerősít azáltal, hogy vele a hit, a szeretet, a tisztelet által szoros kapcsolatban vagyunk. „Tudom, kinek hittem“, — mondja sz. Pál. Vigasztal azáltal, hogy tudjuk, hogy Jézus nem hagyott el bennünket ma sem; vigasztal, hogy fölemeli tekintetünket Istenhez; vigasztal, hogy óva int bennünket a földiekbe való elmerüléstől, az önzéstől; vigasztal avval, hogy ellenfeleinket s a hatalmasokat is inti a szeretet törvényére, hogy a szenvedők számára alamizsnákat gyűjtet és osztat szét, amint XV. Benedek pápa nálunk Magyarországon is 36 millió koronát osztatott ki. Vigasztal példájával is, hiszen szenved ő is mint fogoly a Vatikánban, aki ellen már annyi tervet kovácsoltak ellenfelei. X. Pius pápa Keppler német püspöknek azt mondta: „Tudom, hogy ti püspökök az én fáradalmaimban és szenvedéseimben osztoztok. Köztetek és köztem csak az a különbség, hogy ti a keresztyén vagytok, én pedig már fölértem a Golgotára és már rá vagyok szegezve a keresztre“. Amde a Gondviselés őt sem hagyta el szenvedéseiben és így minket sem fog elhagyni, ha mi is a kereszten függő Úr Jézushoz hűen kitartunk szenvedésünkben.

Ha tehát a pápa Krisztus helytartója, ha atyánk, ha legfőbb tanítónk, pásztorunk, vigasztalónk: nekünk is ki kell mutatnunk azt, amit Jézus juhairól mond: Az én juhaim ismernek engem, nem követnek más pásztort, hanem engem követnek. Ha Jézus helytartóját követjük, kétségtelenül Jézus oldalán vagyunk s ahol Jézus van, ott mi is jó úton vagyunk.

Mi a papság az egyházban?

A pápa nem egyedüli pásztor a egyháznak. Maga Jézus Péteren kívül más apostolokat is meghívott és kijelölt e munkára. Ezek tisztje megmaradt az egyház püspökeiben és papjaiban. De hatáskörük korlátoltabb. Az egyes püspökök a tanításban is tévedhetnek; csak ha az egész egyház fejétől vezetett egyetemes zsinaton dön-

tenek, bírnak ők is együttvéve, nem egyenként, a csalatkozhatatlanság adományával. De egyenként is az Úr képviselői és vezetőink. Nem a nép adta és adja nekik a hatalmat, mert Jézus nem bízta azt a népre. Sem a szentírás, sem a hagyomány nem bizonyítja azt a téves állítást, hogy az egyház vezetésének, tanításának hatalma a néptől eredne, vagy ruháztatnék át egyesekre. Magamagának még kevésbé adhatja meg az ember ezt a küldetést. Jézus egyházát Péterrel s az apostolokkal és ezek utódaival szervezte meg; nélkülök nincs Jézus egyháza. Püspökök és papság nélkül tehát nincs sem katolikus egyház, sem semmimű egyháza Krisztusnak. Mily értelmetlenül beszélnek tehát azok, akik katolikusoknak mondják magukat, de nem akarnak klerikálisok lenni, nem akarnak a papságról tudni. A papság tekintélyét rágalmakkal igyekeznek lerontani.

De vannak néha igazi hibák is a püspökökben vagy papokban. E hibákat nem úgy orvosoljuk, hogy kikürtöljük s másokat az egyháztól elidegenítünk, hanem egyházunk iránti szeretetünk elsősorban arra visz, hogy imádkozzunk buzgó, tiszta életű jó papokért. Angolországban és Amerikában erre a híveknek nagyszámú szövetkezete alakult meg. Ez nálunk is többet érne, mint az egyházi rend ócsárlása. A kántorböjtök azért vannak előírva, hogy e vezeklés meg imádság által jó papokat esdjünk az Istentől. De orvosolhatjuk úgy is, hogy az illetékes helyre fordulunk és annak segítségét kérjük. A hibát nem helyeselhetjük; de a hivatalt tiszteljük bennük. Orvosolhatjuk úgy is, hogy minél több igazán tiszta szándékú ifjúnak megkönnyítjük ezt a pályát; ha nem kényszerítenek rá a szülők senkit; ha nem azért adják gyermekeiket e pályára, hogy belőlük a rokonok el legyenek látva. Legjobban pedig úgy segíthetünk, hogy családainkban ismét katolikus felfogást és légkört teremtünk, mert ahol ez nincs, csodaszámba megy, ha valaki jó pappá lesz. Isten a családi körből választja szolgálait; hogyan legyenek különös kegyelem nélkül ezek jók, ha a kör, amelyből valók, nem egészséges? Nem alap nélkül mondja a nagy Pázmány Péter bíboros egyik beszédében, hogy Isten az emberek bűneinek ostromozására engedi meg a tévtanok

elhatalmasodását is valamely országban. „Elvétetik tőlük az Isten országa és oly népnek adatik, amely annak gyümölcsét hozza”. Ezután folytatja, hogyan bünteti Isten az oly bűnökbe merült népet: „Minekutána a következő romlások és botránkozások előtt elszedi Isten az igazakat, tovább mégyen haragja. És amely tartományra akarja szabadítani a sátánt, hogy az eretnek konkollyal megvesztegesse, annak gondviseletlen, tudatlan, rest, aluszékony és alkalmatlan pásztorokat ad, akik sem életük példájával, sem gondviselésük vigyázásával tisztóknek meg nem felelnek” (Vízki. ut. V. vas. 1. beszéd.). Tehát azon kell lennünk, hogy é szörnyű büntetésre magunk rá ne szolgáljunk, s magunkat érdemtelenekké ne tegyük a buzgó, jó lelkipásztorokra.

V. Micsoda nekünk katolikus hitünk?

XI. Pius pápa első szózatában, amelyet hozzánk, magyarokhoz, 1922. május 2-án intézett, így ír: „Mídon most először szólunk hozzátok, felhasználjuk az alkalmat, hogy a magyarokat ezekkel az apostoli szavakkal figyelmeztessük: Állhatatosak legyetek a hitben és ne hozzátok szégyent dicsőségekre. Ezt az intelmet, — mint jól tudjátok — megokolják a mostani idők. Mint más országokban, úgy Magyarországon is a kor szelleme folytán sok veszedelem környékezi a katolikusokat, amire föl kell hívnom figyelmeteket”.

Állhatatosak legyetek a hitben, — ez tehát a pápa intelme hozzánk. Van-e szükségünk erre az intelemre? Sőt nagyon is van, hiszen már sokaknál közlünk az sem világos, mit kell értenünk a „hit” szón; nem is tudják, mit tesz az, mikor azt mondom: hiszek. Vagy észrevesszük-e, hogy nem ugyanazt jelenti a *hiszek*, mikor azt mondom: „azt hiszem, jó termésünk lesz”, — vagy ha azt: „hiszek az ideálokban”, — vagy ha azt: „hiszek egy hazában”, — vagy hogy: „hiszek Magyarország föltámadásában”, — vagy hogy „hiszem erősen, hogy megigazult vagyok”, — vagy végre ha azt mondom: „hiszek egy Istenben”? Vagy észrevesszük-e, miért hamis az az állítás, amelyet a szociáldemokrata lapokban olvashattunk néhány évvel ezelőtt és hallunk hajtogatni ma is: „Hinni annyit tesz, mint elfogadni, amit nem lehet bebizonyítani”? Ha mindenki tudja, mit tesz hinni, honnan van oly sok embernél ez a zűrzavar? Onnan, mert sok mindenfélét hallunk és olvasunk róla és nem mindig gondoljuk meg, igaz-e az, amit mondanak, vagy ami eszünkbe ötlük.

Ha azt mondom: „Azt hiszem, jó termésünk lesz”, —
evvel csak sejtelmemet, gyanításomat mondom ki és eset-
leg reményemet. Nem ez a katolikus ember hite. Ha
azt mondom: „Hiszek az ideálokban”, ez már többet
mond: azt, hogy igazaknak tartok bizonyos ideálokat,
eszményképeket. Hogy azonban ezek az ideálok csak-
ugyan megvannak-e vagy megvalósíthatók-e, nem bizo-
nyos önmagában. Ha „hiszek a hazában”, ennek értelme
csak az lehet, hogy azt tartom és vallom: hogy van
hazánk és kell lennie s van iránta kötelességünk; ha
„hiszek Magyarország föltámadásában”, ez ismét csak
azt jelentheti, hogy igaznak tartom és remélem Magyar-
ország föltámadását; de tudnom kell, hogy sem az egyik,
sem a másik nem tárgya a katolikus ember hitének,
mert nincs az Istentől kinyilatkoztatva. Ha pedig azt
mondom: „hiszem erősen, hogy megigazult vagyok”, ez
ismét nem Istentől kinyilatkoztatott igazság és sem engem
bűneimtől meg nem szabadíthat, sem nem bizonyos, ha
mégannyira erőlködöm is vele. Ha pedig azt mondom:
„hiszek egy Istenben”, ezzel azt mondom, hogy nemcsak
sejtem, gyanítom, hanem erősen igaznak tartom Isten
létezését; de még többet is mondok: azt, hogy nemcsak
amit értelmemmel belátok róla, fogadom el igaznak, hanem
az ő tanúságtétele, az ő kinyilatkoztatása alapján tartom
róla igaznak, amit ő magáról mondott, azt is mind, amit
puszta szememmel nem is tudok belátni.

Az emberek jobb tennék, ha kevesebb szeszélyes-
séggel fűznének új meg új jelentéseket azon szavakhoz,
amelyek fontosabb fogalmakat fejeznek ki. A széket, asz-
talt, kapát, ásót és sok más szót, nem merik ily szeszély-
lyel más-más tárgyak megjelölésére alkalmazni; miért ját-
szanak hát oly könnyelműen épen a hittel? Minthogy azon-
ban e szeszélyesség már megvan, az öntudatos katho-
likusnak legalább tudnia kell, mit kell neki értenie, mikor
azt mondja: hiszek.

„Hiszek Istennek, hiszem az Istent és hiszek Isten-
ben” — mondják már a szentatyák. Ez a hit jelentése,
nálunk katolikusoknál. *Hiszek Istennek*, vagyis igaznak
fogadom el, amit Isten kinyilatkoztatott, mondott; még
pedig azért fogadom el s tartom igaznak, mert ő csodatkoz-

hatalatlanul tudja is, mi igaz, és feltétlenül igazmondó. *Hiszem az Istent*, vagyis biztos és ingadozás nélkül ítélettel igaznak tartom, hogy Isten van és hogy végtelen tökéletességében sok oly tulajdonsággal bír és sok oly tettet vitt véghez érettem, amit pusztá eszemmel belátni még nem tudok; s ezért mindezt az ő tekintélye alapján, az ő szavára tartom igaznak. *Hiszek az Istenben*, vagyis nemcsak igaznak tartom a vele összefüggő igazságokat, hanem a hitemmel mintegy benne elmerülök, neki átadom magamat, hódolatos tisztelettel, imádással, szeretettel. Ebben az értelemben mondják a katolikusok az összes nyelveken: „Credo in unum Deum — hiszek egy Istenben”; s e rövidített szólam mind a három említett jelentést magában foglalja. Így a „Hiszek egy Istenben” egészen mást jelent, mint ha azt mondom: hiszek az ideálokban, és: hiszek egy hazában. E jelentések összezavarása fogalomzavart okoz és sok tévedés szülőanyja.

Elég most csak rámutatni, hogy Istent mint a világ alkotóját, teremtőjét, mint a világ felett álló szellemi, értelmes, mindenható, végtelen tökéletes lényt, már pusztá józan eszünkkel is biztosan megismerhetjük és megismerjük. Azonban tökéletessége, fölsége, végtelen lévén, oly magasan túlszárnyalja gyöngé, még a természet megismerésében is vakoskodó értelmünket, hogy igen sokat róla csak halvány fényben tudnak megismerni. Másrészt az ő helyes megismerése egész életünk helyes irányítására rendkívül fontos; mert ő legfőbb Urunk, törvényhozónk, végcélunk. Életünk el van tévesztve, ha nincs vele összhangban. Megismerésünket akadályozza az is, hogy Isten e megismerése sok oly kötelezettséget ró reánk, amelyek nem hízelegnek büszkeségünknek, féltelenségre, érzékségre, restségre, önzésre hajló természetünknek. E szenvedélyeink elhomályosítják megismerésünk világosságát. Ám ha e nehézség nem volna is meg, még az is útban állna, hogy az Istenre vonatkozó sok igazságot, akárcsak a természet bámulatos törvényeit is, csak hosszú és mély gondolkodással tudnánk fölérni. Ehhez sok idő és átható tehetség kell, ami nincs mindenkinek megadva. A természetes tudomány egyes kérdései némely tudóst egész életén át foglalkoztatnak s csak nagynehezen

jut a megoldásra. A legtöbb embernek nincs ideje, hogy állandóan ily kérdésekkel foglalkozzék, mert élete, családja fenntartásáról kell gondoskodnia. Továbbá még a tudósok is száz meg száz kérdésben eltévedtek s eltévednek. Mennyivel inkább a kisebb tehetségűek! Szomorú volna tehát, ha az Istenre s az ember örök életére vonatkozó igazságok megismerésében csak a pusztá észre, az emberi tudomány bizonyítékaira kellene szorítkoznunk.

Ezért van még a természetes megismerés rendjében is oly nagy szükségünk a hitre, vagyis arra, hogy mások tanúbizonysága alapján sokat igaznak fogadjunk el, amiről magunk utánjárásával nem tudunk meggyőződni. Ilyenkor mások igazmondó tanúsága képezi a bizonyítékot az igazság mellett. Hamis tehát az, hogy a hittel olyasmit fogadnak el, amit nem lehet bebizonyítani. Ha valahol gyilkosság történt, a bíróság mily bizonyíték alapján győződik meg arról, hogy egyáltalán történt-e valami és kik követték el? Csak a szemtanúk útján, akik látták a tettet; vagy a nyomok útján, amelyeknek tárgyi tanúskodása szolgál bizonyítékkul. Tehát mikor hiszek, nem olyasmit fogadok el, amit nem lehet bizonyítani, hanem olyasmit fogadok el, amit másnak tanúságtétele bizonyít s nem a dolog magában található nyilvánvalósága. Enélkül a hit nélkül sem a mindennapi életben, sem a tudományban nem tudunk ellenni. Hogy engem magamat hogy hínak, mikor, hol születtem, kik a szüleim, testvéreim stb., magam nem tudhatom, ha másoknak nem hiszek. Hogy ez a ház Péteré, az a telek Pálé, el kell hinnem; anélkül nem tudhatom; sőt azt sem, hogy e ház az enyém. Az én pusztá akaratom, kijelentésem, — az hogy magam fizettem ki az árát, még nem elég, mert lehet, hogy nem az igazi birtokosnak fizettem. Ha Amerikába utazom, nemcsak azt kell elhinnem, hogy Amerika van, hanem azt is, hogy az a föld, ahol a hajó partraszállít, csakugyan Amerika. A tanúskodások egész halmaza kétségtelenné teszi azt, hogy Amerikában vagyok, de mégis csak másoknak kell hinnem. A tudós számolásaival, méréseivel sok szép eredményt, sok igazságot állapít meg; de hány tudós számított utána, hogy az összes logaritmuskok, amelyeket alkalmaz, jól vannak-e kiszámítva? Ezt elhiszi másoknak.

A tudományban sem mehetnénk előre, hanem előről kezdetnők a munkát vég nélkül, ha nem fogadnók el mások tekintélye alapján, amit már ők megállapítottak. A hitnek tehát az emberi életben is nagy a fontossága és nem tartanók egészséges eszűnek, aki semmit sem akarna elfogadni mások tanúságtétele alapján.

Isten, mint végtelen értelmű lény, nemcsak a természetes józan következtetés útján ismerhető meg, hanem közölheti is velünk tudását s mindazt, amit róla tudunk kell. Még pedig közölheti oly módon, hogy vagy maga ismerteti meg magát velünk, vagy egyes küldöttei által, akiknek magát kinyilatkoztatta. Ilyenkor kétségtelen jelekre van szükség, amelyek bizonyítják, hogy Isten csakugyan szólt. Ily kétségtelen jelek csak oly cselekedetek lehetnek, amelyeket csakis az Isten képes végrehajtani, amelyek a természet erőit teljesen túlhaladják. Így a csodák s a szabad akaratból származó események biztos megjövendölései. Hogy a csodák és jövendölések lehetségesek, nem tartozik a jelen tárgyalásba. Eléggé világos a hitvédelmi és bölcséleti könyvekből. Hogy történtek ily csodák s jövendölések, amelyek be is teljesedtek, szemtanúkkal napnál világosabban bizonyítható. Elég rámutatni Jézus csodáira, halott föltámasztásaira, föltámadására, beteljesedett jövendöléseire.

Amikor tehát Istennek vagy Isten küldöttjének ezen bizonyítékok alapján hiszünk, teljesen észszerűen járunk el és a legbiztosabb tudást szerezzük mindarról, amit Isten magáról kijelentett. Isten arról is gondoskodott, hogy amit magáról kijelentett, el ne homályosodjék, hamis magyarázatokkal el ne ferdíttessék, s ezért nem bízhatta a kinyilatkoztatott igazságok értelmezését kinek-kinek belátására, ítéletére, hanem egyházában oly tanítót tekintélyi állított föl, amelynek kötelessége őrködni az igazság sértetlen továbbadásán, de amelyet ő maga állandó támogatásával véd az eltévedés ellen. „Én veitek vagyok a világ végéig”.

Hitünk tehát észszerű és biztos. Nem az emberi bölcsesség hitető igéin, hanem a léleknek és erőnek megmutatásán épül föl (I. Kor. 2, 4.). Nem ingadozó talajon áll, hogy ne legyünk habozó kisdedek s ne vitessünk ide-

oda a tudománynak minden szelétől az emberek gonosz-sága által, s tévedésbeejtő álnoksága által (Efez. 4, 14.). Nem az önmagának hizelgő emberi tudásra építi biztonságát, hanem a hit alázatosságára. S éppen evvel gyógyítja meg az emberi értelem okoskodó gyöngeségét. A hit által a legfőbb igazságokat époly biztosan és világosan megismeri az egyszerű ember s a kisgyermek, mint a lángeszű tudós; és a lángeszű tudós még mindig talál bennök oly mélységeket, amelyek láttára alázattal le kell borulnia.

Hitünk tehát *világítótornyunk* a sötétségben. Katholikus hitünkkel biztosan járunk életünk sötét pályáján. Fölvilágosít oly kérdésekben, amelyekre feleletet kell kapnunk, hogy életünk ne legyen céltalan vergődés; amelyek szerint életünket igazítanunk kell, nehogy örökre kénytelenek legyünk azt megsiratni. Fölvilágosítást ad oly kérdésekre, amelyeket értelmünk sejt és kiolthatatlan lelki vágyunk nem enged megoldatlanul hagyni, de amelyeknek megoldása gyakran nem igen hizeleg szenvedélyeinknek. Isten léte, az örök élet, a végcél s az attól való elfordulás a bűn által, a megváltás, a megtérés szüksége s lehetősége a kegyelem által, a bocsánat elnyerése és a többi; mind olyan igazságok, amelyekben a tudós és tudománya nem lehet többé vezetők.

Hitünk *legnagyobb kincsünk*, mert fölemel a föld porából. Mit nyerünk vele, ha a materialista fölfogásnak hódolva, csak azt ismerjük el, csak azt keressük, ami látható, ami érzékelhető, élvezhető? Megtaláltuk-e evvel az igazságot és lelkünk meg tud-e ebben nyugodni? Ha nincs föltámadás, ha nincs örök élet, az ember nyomorultabb mindennél a világon. Vannak, akik ezt mondják is: a pesszimizták. De vajjon evvel meg van-e oldva a kérdés? Az ember egész lénye tiltakozik ez ellen a föltevés ellen. És még ha egyik-másik megnyugodnék is benne, megszűnnék-e maga az ellenkező igazság? Megszűnnék-e a nap, ha a bagoly behunyva szeméit, tagadná, hogy az égen világít? Az igazságot nem szünteti meg, ha bizonyos emberek még oly konokul s dühösen tagadják is: az ember megmarad Isten teremtménye, s meglesz örök élete; vagy boldog vagy boldogtalan. Aki hogy vetett, úgy fog

aratni. Hitünk a hamis vélemények lealacsonyító sarából fölemeli tekintetünket a nemesebb, tisztább, eszményi igazságok és célok felé, amelyek nem láthatók és nem foghatók kézzel, mint a pénz, az étel, a test, de amelyek ép oly bizonyosak, mint az érzékelhető világ. Sőt ha a lelki valóságokról szabad kételkednem, még több joggal kételkedhetem a külvilág és saját testem létezéséről. Mert lelki világom tényeit, gondolataimat, akarásaimat, lelki értelmemmel ismerem meg, s ezekből magát lelkemet; ha tehát ezen megismerőképességem csálóka, még inkább tévedhet a külvilágra nézve. Így kénytelen-kelletlen mindenről kételkednem kellene, ami egyértelmű az elmeháborodottsággal. Hitünk megóv az ily ellenmondásoktól és valóságnak mutatja azt, amit a józan ész is követel: a lelkiséget, az anyag fölé rendelt voltunkat. Nem vagyunk pusztán anyag, a földön kúszó féreg. De evvel együtt azt is kötelességünkkel teszi, hogy vágyainkat ne a földi dolgokra függesszük, hanem, mint Jézus mondja: „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát és mind ezek hozzáadtnak nektek” (Máté 6. 33.). „Mit használnak az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja?” (Máté 16. 26.).

Hitünk továbbá *szilárd sziklánk*, legerősebb támaszunk az életben. Megóv a félrelépéstől; vigasztalást ad szenvedéseinkben; megőrzi méltóságunkat a megvetésben; bátorságot, kedvet ad a munkára, a tetre; megelégedést, ha hiányt szenvedünk; tevékeny jóindulatot a hiányt szenvedők iránt; élvezeteli velünk a tiszta lelkiismeret örömet, amely többet ér minden földi örömnél, s a legnagyobb megpróbáltatások közt sem hagyja csökkenni az Isten alyai gondviselésébe vetett reményünket. Hitünk ad hőses elszántságot a legnagyobb áldozatokra is, aminőket vértanúinkban, hithirdetőinkben és betegápoló szerzeteseinkben csodálunk, és oly kilátó hitvalló s hitvédő munkásságra, aminőt egy O'Connell Dánielben, Windthorstban, Mallinckrodtban és másokban tisztelünk.

Milyen a kath. hite?

A katolikus egyháznak egyik legnagyobb dicsősége az, hogy a Jézustól átvett igazságokat, a hitnek mintegy letéteményét, mindenkor sértetlenül megőrizte, megvédte s fejlesztette. Ezt egyetlen más vallásfelekezet sem állíthatja magáról. Azért eretnekek, mert mint Pázmány Péter biboros mondja: „Annyit térszen pedig az eretnek, mint válogatós. Azokat szokták azért a régi szentek haereticusoknak [eretnekeknek] nevezni, kik az anyaszentegyház tudományában válogatnak: követik, ami nekik tetszik; megvetik, ami szájuk ízére nem szolgál”. (Vízki. ut. V. vas. Prédik.) Nem is vehetik zokon, hogy eretnekeknek hívják őket, mert csakugyan maguk válogatnak abban: mit fogadnak el, mit nem. A Jézustól előadott s az apostoloiktól átvett hitigazságok nem lehetnek olyanok, mint a vásári bódé árúcíkkéi, amelyekben válogatni lehet. Nem lehet hitünk nyújtható, mint a térsza a sodrófával, sem öszzébb dagasztható. Vagy mindent és teljesen el kell fogadnunk, vagy megszűnik bennünk a hit egészen. Mily oktanulni s mily vakmerően beszélnek azok, akik pl. azt mondják: „Csak az Istenben hiszek; a többi mind a papok koholmánya”. S mily oktan szó az, amellyel némelyeket dicsérni akarnak: „Jó katolikus, mert még hisz az Istenben!” Az ilyen bátran még zsidó és mohamedán is lehet. Az evangélium sem a hitben való válogatásra, sem a parancsok megvetésére szabadságot nem ad.

Katolikus hitünk tehát biztos, észszerű, nemes, vigasztaló, de szükséges is. „Hit nélkül lehetetlen tetszeni az Istennek” — mondja szent Pál (Zsidókhoz írt levél 11, 6). Épen ezért tudnunk is kell hitünket. Szükségünk van arra, hogy hitünk tanításait minél jobban ismerjük. Nem elég beérni azzal, amit valamikor az iskolában tanultunk, hanem tovább is kell benne tájékozódást szerezni. S hol szerezzük ezt? Csakis az egyháznál. Sokan méltóságuk alattinak tartják, hogy ezt az oktatást megszerezzék; azt hiszik, ők az egyháznál is jobban tudják már.

Hitünket nincs miért szégyelni. Amit hiszünk, mind színigazság, amelyet Isten pecsételt meg. És mind nemes, fenkölt igazság, amelyet vallani csak dicsőségére válhatik

az embernek. Azoknak van okuk szégyenkezni, akik az emberek vagy szenvedélyeik, vagy belátásuk fogyatékos-sága miatt az igazság előtt szándékosan bedugják fülüket. „Nem szégyenlem az evangéliumot, mert Istennek ereje minden hívőnek üdvösségére” (Róm. 1, 16).

Hitünk miatt nincs mit félni, aggódni. Nem fog az megdőlni ellenmondások, gúny, elnyomás, nyílt vagy burkolt üldözés folytán. Nem forgatják azt ki sem tudósoknak okoskodásai, sem kutatók fölfedezései, sem államférfiak ügyes fogásai, sem agitátorok uszításai, sem írók, szóno-kok üres tagadása. Csak magunkat félthetjük, hogy elvesztjük hitünket s evvel mindent, ha nem tanuljuk azt jól meg, ha nem gyakoroljuk, ha nem élünk szerinte és kapva-kapunk minden új állításon.

Hitünkben s annak egyetlenegy tanításán nincs mit kételkednünk. Aki szándékosan kétségbe von akár egy-két igazságot is, az elvesztette hitét, már nem hisz. Egy hitcikkelyhez sem férközhetik kétely s ezért nem fürkészhetjük azokat avval a kétséggel, hátha talán nem lesznek igazak. Az egyház ily kételkedő kutatást nem engedhet meg gyermekeinek. Ennek oka ez: Azért katolikusok a katolikusok, mert hitük van s a hit ném fér össze a legkisebb kételkedéssel sem. Egy ily jövődöbeli kétely lehetőségét föltételezni, már annyit tesz, mint már most is kételkedni; tehát a protestánsok, akik kérdik: miért nem juthatna el a katolikus is annak fölismerésére, hogy vallása téves, — már föltételezik, hogy ez vagy az az örök igazság valamikor nem lesz az, s így már most sem hisznek. Félig hinni nem lehet. Aki mint katolikus, ily lelkülettel fogna vallása tanulmányozásához, már hitetlenül nyúlna a bibliához s más forrásokhoz. De azért sem kételkedhetik a katolikus hitében, mert szeretete is van az Isten és egyháza iránt. Akit mint jóbarátot, jólevőt szeretünk, annak szavát nem vonhatjuk kétségbe; ez a szeretet ellen volna. Ezért a katolikus Istennek és egyházának tanításán sohasem kételkedhetik, bárhogv gúnyolja is őt emiatt a világ. De végre azért sem kételkedhetik, mert a hit Isten adománya, kegyelme. Nem az ember maga adja azt magának, nem a maga erejéből szerzi meg. Isteni ajándék ez, amelyhez az ember akarátának

közreműködése kell. A hit az üdvösség első lépése; egy ily lépést sem tehetünk Isten kegyelme nélkül. Ezért nem kételkedhetik tehát a katolikus az ő hitében, mert félnie kell, hogy hallgatva a kételyre, Isten kegyelmét, a hit ajándékát eljátsza. Ennek elvesztése pedig a szájalomra legméltóbb állapot, amely a teljes istentelenségbe vihet. Végre az egyház a Jézustól kapott csatlakozhatatlanság tudatában sem engedheti meg a kételyt, mert így megtagadná magát Krisztus szavát. Ebben az apostolokat követi. Más vallás ezt joggal nem teheti, mert számára nincs biztosítva Jézus támogatása. Ha tehát az Isten szava iránti hit szükséges az üdvösségre, a katolikus egyház az egyetlen, amelyben ezt a teljes hitet gyakorolhatjuk.

Hitünknek tehát rendületlennek kell lennie, mert sziklaszilárd alapon áll. De mert legnagyobb kincsünk és legfőbb támaszunk, teljesen át kell hatnia lelkünket. A hitből kell élni, szerinte gondolkodni s elhatározásunkban igazodni. Hitünknek odaadónak kell lennie: úgy hiszek egy Istenben, az Atyában, . . . Fiában, . . . Szentlélekben, hogy magamat neki egészen átadom, neki szentelem, ahogy megérdemli. Hitünknek tevékenynek kell lennie: cselekedeteinkben is meg kell mutatnunk, hogy az egyedül üdvözítő katolikus hit birtokában vagyunk.

Hitünket, mint nagy kincset, meg kell őriznünk. Ez igazi alázatosság nélkül lehetetlen. Mert a hit tárgya és módja alávetést kíván Isten alá. Az emberek semmit sem tartanak nagyobbra, mint a saját gondolatukat. Ez pedig kevélység. A kevélység a hitelenség forrása, nem az ész; nincs jogunk számon kérni Istentől, vitába ereszkedni vele, miért kell ezt vagy azt elfogadni. Az egyetlen eszköz arra, hogy számosan visszatérjenek az igaz hitre, nem abban áll, hogy velők okoskodva vitatkozzunk, hanem az, hogy nagyobb alázatosságra bírjuk őket rá. Ha az alázatosságnak csak egy fokát is megszerezték, többet értünk el, mint a leghuzamosabb és legludósabb vitatkozásokkal.

Az öntudatos katolikus, aki tudja, mi neki a hite és ahhoz ragaszkodik is, nem fogja szégyenleni, e hitét meg is vallani.

VI. Ki az igazi katolikus?

A hármasságából, hogy egyházunk Krisztus titokzatos teste, Krisztus országa, Krisztus jegyese és így a mi anyánk: egészen természetszerűleg következik már az, hogy miben áll az igazi katolikus lelkület, az egyházas szellem. Ezt a szellemet szent Pál „a gyermekek lelkének”, az „Isten gyermekei szellemének” nevezi. Egész természetes, hogy csak akkor vagyok igazi katolikus, ha *belső meggyőződésem* katolikus egyházam igazsága, jogossága. Nem csak azért vagyok katolikus, mert annak születtem, hanem mert csak így vagyok az igazság, Krisztus igazsága birtokában. Ha Krisztusé vagyok, mert Krisztus az igazság, az út, az élet; akkor épúgy az egyházé is vagyok, mert az egyház Krisztus országa, Krisztus teste, jegyese. Ha rám nézve isteni kegy, kitüntető szerencse, megbecsülhetetlen kincs, hogy Jézusé vagyok, akkor épúgy fogom becsülni, épúgy fogok örülni és bizonyos önérzettel, de kérdés nélkül vallani, hogy Krisztus egyházához tartozom. De ugyanezen belső meggyőződéssel vonom le mindazon következtetéseket is, amelyek ezen elvből folynak. Így tehát önként következik, hogy egyházam álláspontját és nem a vele ellentétes álláspontot, fogom ítéletem, felfogásom zsinórmértékévé tenni, ahol csak lehet. Ha katolikus vagyok, nem lehetek csak a keresztlevél szerint az, de a pusztán külső kapcsolat szerint sem, hanem bensőmben, gondolkodásomban is annak kell lennem. Az is egész természetes, hogy csak akkor vagyok igazi katolikus, ha *egészen* katolikus vagyok, nemcsak félig. Egészen katolikus pedig akkor vagyok, ha mind értelmem, mind akaratom, mind felfogásom, mind beszédem, mind cselekvés-

módom olyan, aminő Jézus egyháza tagjához illő. Hogy még a katolikus egyházban is, katolikus egyházi és világi személyeknél is hibák vannak, hogy a katolikusok avval a mérhetetlen sok segítő és gyógyító eszközökkel sem tudnak sok bajon segíteni: épen onnan van, mert nem mindenki egész katolikus, mert más alapra helyezkedik, más megoldást keres, mint amit az egyház útján lehetne és kellene. Ha például hiányzik az egység és összetartás nálunk is, ez épen onnan van, mert nem a katolikus egyház álláspontjára helyezkedünk, amely egységesít, hanem a nemkatolikus álláspontra, amely szerint kiki a maga ítélete, a maga feje szerint keresheti és állíthatja föl igazságait, azaz vélekedését és törekvéseit. Végre az is egészen magától értetődik, hogy csak akkor vagyok igazi katolikus, ha *önzetlenül* ragaszkodom Krisztus egyházához. Ha csak akkor és azért vallom magamat katolikusnak és tartok egyházzal, amikor és mert belőle hasznom, előnyöm van: elismertetés, jólét, előrehaladás érhető el általa; ha ellenben visszahúzódom, sőt letagadom katolikus voltomat és liberális, demokrata elvekhez alkalmazkodva, egyházellenes irányokhoz csatlakozom, amikor katolikus voltom nem előnyt hoz, hanem talán gúnyt és mellőztetést: akkor én nem igazi katolikus vagyok, hanem önző haszonleső s épen ezért gyáva, meghunyászkodó. Az önzellen hű katolikus az üldözés idején is hűen kitart; mert az igazságot szereti, s az igazság Krisztus egyháza részén van. Igazi katolikusnak lenni annyit tesz, mint belső meggyőződésből egész és önzellen katolikusnak lenni, s ezt nem a katolikus névvel való kérdés, hanem a *tettek* mutatják ki.

Az igazi katolikusban megvan Krisztus Jézus szelme, az Isten fiainak, gyermekeinek lelke. „Akiben Krisztus lelke nincsen, az nem az övé” (Róm. 8, 9.). „Mikor eljött az idő teljessége, elküldé Isten az ő fiát, . . . hogy azokat, akik a törvény alatt voltak, megváltsa, hogy fogadott fiakká legyünk. Minthogy pedig fiak vagytok, elküldte Isten az ő Fia Lelkét szívetekbe, aki azt kiáltja; Abba, Atya” (Gal. 4, 4–6.). Az Isten fogadott gyermekeinek lelke vagy szelme: az Úr Jézus iránti határtalan szeretet, amelyről sz. Pál írja: „Ki választ el minket Krisztus

szeretetétől? háborúság-e? szorongatás-e? éhség-e? ... Bizonyos vagyok, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, ... sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény nem választhat el az Isten szeretetétől, amely a mi Urunk Jézus Krisztusban van" (Róm. 8, 35—39.). S azért mondja ugyanő: „Aki nem szereti a mi Urunk Jézus Krisztust, átkozott legyen" (I. Kor. 16, 22.). Mint láttuk, a Jézus iránti szeretet szükségképp arra visz bennünket, hogy megszerezzük, megőrizzük, fokozzuk a katolikus egyházas szellemet is. Ha hiszünk neki, hiszünk az egyháznak; ha tiszteljük őt, tiszteljük az egyházat; ha ragaszkodunk hozzá, ragaszkodunk ahhoz is, akihez ő ragaszkodik; követjük azt, akit ő követésül élénk állít, akivel ő magát azonosítja. Krisztus híveinek, fiainak lelkülete a katolikus egyházi lelkület, a szeretet az egyház iránt. Jól nevelt gyermeknek nem kell bizonyítani, neki egészen természetes, hogy anyját nagyon kell becsülnie, tisztelnie, szeretnie és szavát fogadnia kell.

De a gyermeki szeretet nem marad csak azon a fokon, amely még épen elég arra, hogy el ne szakadjunk Istentől és az egyháztól; hanem e kegyelet magasabb fokra emel föl és elevenebb, buzgóbb tevékenységre visz. A fa él télen is, él tavasszal, nyáron és ősszel is. De életének megnyilvánulása más lombhulláskor és télen, mint tavasszal és a gyümölcsérés idején. Az életerő tavaszi és nyári fokozottabb működéséhez hasonlítható az igazi katolikus lelkülete. Az igazi katolikus szemében az egyház Krisztus teste, amelynek ő is tagja; tehát együtt érez vele jó- és balsorsban; javát óhajtja s örömen örül. Az egyház neki Krisztus országa és az ő saját lelki hazája; hozzá tehát áldozatos, lelkes szeretettel ragaszkodik. Az egyház, mint Krisztus jegyese, neki édesanyja; a gyermekek szeretete pedig másképp nyilatkozik meg, mint a fizetett cselédéké vagy munkásoké; másképp, mint az idegeneké, akik közömbösek előttünk, ha mint embereket becsüljük is őket és jóindulattal vagyunk is irántuk.

Az Isten gyermekeinek e lelkülete a gyermeki kegyelet foglalja magában; a kegyelet pedig egyesíti a nagyra-becsülő tisztelet, az együttérző szeretet, az érdeklődés, a tevékeny odaadás és szíves készség erőnyeit a gyöngé-

debb kapcsolatokhozánk fűződő szülők és családtagok iránt. A gyermekek lelkülete a nagyobbfokú szeretet szelleme, amely nem méregeti bémunkás módjára, mire van s mire nincs az ember kötelezve, hogy a kötelességszerűnél többet a világért se tegyen meg; hanem a föltétlen kötelező cselekedetekeken túl olyanokra is kész, amelyek elmulasztása még nem szakítná őt el a családtól, de amelyek elvállalása mutatja, hogy nemesebb ragaszkodás, nagyobb odaadás honol szívében. Az Isten gyermekeinek szelleme az értelem és akarat, az érdeklődés meg a külső cselekvésmód teljes odaadását jelenti; azt jelenti, hogy erőszak és kényszer nélkül, egészen természetszerűnek találjuk a meghódolást az előtt, aki iránt e gyermeki szeretet él bennünk.

Az igazi katolikus tehát elsősorban eltávolítja lelkéből azokat az *akadályokat*, amelyek felfogását az egyház igazainak s álláspontjának megismerésében gátolják; s mindazokat a veszedelmeket távol tartja magától, amelyek akár gondolkodását, akár akarását a keresztény katolikus fölfogástól eltántorítják, vagy katolikus öntudatát képesek elhomályosítani. Az igazi katolikus igyekszik érdeklődni az egyház álláspontja s felfogása iránt, hogy azt tudja, hogy hozzá szabja magát, hogy sikra is tudjon szállni érte. Tehát igyekszik megszerezni a katolikus érzéket, vagyis azt az élő hitből és ragaszkodásból fakadó könnyűségét a helyes ítéletben, hogy mi katolikus és mi nem az élet megnyilvánulásaiban, irodalomban, közéletben. Az igazi katolikus kész lesz segíteni tettel is mindazon vállalatokat, amelyek egyháza javát szolgálják, így a katolikus missziókat, a katolikus sajtót, a katolikus szeretetműveket.

Az igazi katolikus lelkület, az Isten gyermekeinek lelke, természetszerűen két főtéren nyilatkozik meg: belsőkben és külsőkben. Belsőkben kedvező lelki készségben fog mutatkozni minden iránt, ami a Krisztus alapította, hierarchikus egyháztól, mint anyánktól származik. Külsőkben világos és nyílt kifejezését tartalmazza annak a tiszteletnek, ragaszkodásnak és odaadásnak, amely belsőkben honol minden iránt, amit az egyház Krisztus állandó vezetése mellett tesz vagy helyesel.

I. Belsőnkben értelmünk és akaratunk útján mutatjuk meg, hogy egyházunk igazi fiai vagyunk. I. *Értelmünk* észszerű hódolatot mutat be az egyházzal szemben, mert az egyház, a tanítóegyház, Krisztus képviselője, anyánk; tehát tanításai és intézményei már csak azért is a legnagyobb tiszteletet váltják ki belőlünk. Amint tehát az Istennel nem lehet vitatkozni, úgy az egyházzal szemben, az ő képviselőjével szemben sem követhetjük a protestantizmusnak maig is élő és a lelkekben ma is kísértő forradalmi, felágaskodó, tiszteletlen lelkületét. „Aki titeket hallgát, engem hallgat; aki titeket megvet, engem vet meg”, — mondja Jézus. De ezenfölül az Úr ígérete: „Veletek leszek a világ végéig”, — nemcsak az egyház hivatalos tanítását biztosítja az eltévedés ellen, hanem különleges gondviselést, támogatást nyújt az egyház egész működésének, életének is. Az egyház így az igazság oszlopa és erőssége (I. Tim. 3, 15); — mi azonban, ha mégoly tehetségesek és kiképzettek vagyunk is, könnyen tévedünk. Tehát egész természetes, hogy értelmünknek, ítéletünknek teljes meghódolása van helyén az egyháznak nemcsak elméleti, hanem gyakorlati tanításaival szemben is. És nem feltjük gondolkodásunk szabadságát; mert a gondolkodás az igazsággal szemben nem szabad. Az igazság pedig nem juthat ellenkezésbe önmagával, különben már nem igazság. A kinyilatkoztatott és a puszta ésszel megismerhető igazság sem ellenkezhelik, mert mindkettőnek forrása az örök igazság: Isten. Ha tehát az egyház az igazság oszlopa és erőssége, tőle igyekszem megtudni, mit tanít igazságként, hogyan érti azt és nekem is úgy kell azt értenem. Tehát meg kell lennie bennünk a készségnek, hogy megismerkedjünk az egyház tanításával és felfogásával és az egyház ítéletei, döntései előtt meghajolunk; még pedig nemcsak a dogmák, vagyis hitágazatok előtt; hanem helyeseknek tartjuk az egyház összes intézkedéseit pl. papi nőilenségről, a vegyes házasságokról, az autonómia elfogadható vagy el nem fogadható voltáról stb. Tehát nem tarthatom elfogadhatónak és katolikus voltommal összeférhetőnek azt, amit az egyház elítél, összeférhetetlennek tart, aminő a liberális katolikusság, a modernizmus, a demokratikus kereszt-

ténység, az általános kereszténység stb. Mindezek fából vaskarikák. Ugyanezen okból nem ijedünk meg és nem tántorodunk meg bárminő csillogó modern jelszavakra, amelyek egyházunk tanításaival ellentétben vannak; és nem lelkendezünk utánok, ha nincsenek összhangban az egyház fölfogásával.

A gyermeki tisztelet és ragaszkodás lelke nem éri be evvel a készséggel, hanem tovább megy: készséggel keresi és megtalálja az okokat, amelyek az egyház álláspontját tanításaiban, intézkedéseiben, szokásaiban igazolják, helyesnek mutatják ki. Ez a hajlandóság is egészen természetes folyománya annak a tudatnak, hogy Isten az egyházat különös gondviselésével kormányozza s nem hagyja tévedésbe esni üdvösségünk, lelki javunk kérdéseiben; és természetes folyománya annak a tiszteletnek és szeretetnek, amely szívünkben iránta honol. Akit tisztelünk és szeretünk, annak szívesen állunk véleményére; tehát elfogadjuk az egyház ítéletét és helyeseljük álláspontját. És amint az egyház felfogása mellett megtaláljuk vagy igyekezünk megtalálni az okokat, épúgy őszintén és egészen elfogadjuk a legvégső következményeket is, amelyek az egyház tanításából folynak, s nem állunk meg félúton.

2. A gyermeki kegyelet lelke *akaratumunkban* is nyilvánul egyházunk, mint anyánk, mint nagy családunk, mint hazánk iránt. Ez a kegyelet egyházunknak, tanításainak, intézményeinek, törvényeinek, szokásainak a vezető egyház képviselőinek tiszteletében, nagyrabecsülésében áll. Nagyrabecsüljük azt, akiben kiváló jeles tulajdonságokat ismerünk föl; s még inkább, ha közel áll hozzánk. Ámde ilyen az egyház, a vezető egyház. Igaz, hogy az egyház emberekből áll, a vezető egyház is. Az embereknek lehetnek, sőt vannak fogyatkozásaik is. De megmarad bennök mindig az a kiválóság, hogy Krisztusnak s az apostoloknak tisztét viselik, s a mienk, a mi atyánk a pápa, a mi vezetőnk a püspök s más egyházi előljáróink. „Péter méltósága — mondja szent Leó pápa — a méltatlan utódban sem szűnik meg”. És épúgy megmarad a kiválóság az egész egyházban is. Lesz a tiszta búza közt konkoly is — maga az Üdvözítő megmondta — de az

egyház egészében, nyilvános tanításában nem tévedhet, mindig meg fog felelni főfeladatának és sok tagját fogja minden időben magasfokú szentségre vezetni. Minden században, a maiban is, tiszteletreméltó nagy szenteket nevel az egyház. A józan és igazi katolikus tehát nem fog meginogni egyesek hibái miatt, hanem Jézus tanítása szerint még helytelenül élő egyházi vezetőkben is tisztelni fogja a hivatal méltóságát, de nem követi rossz cselekedeteiket. Amely gyermek tiszteli szüleit, nem fogja a vásárra vinni és egyre hánytorgatni hibáikat. Ha nem tud segíteni, imádkozik érettük; de sem a hibában nem követi őket, sem a hibát még nagyobb hibával, a gyűlölettel és megszólással, nem akarja helyreütni. Még kevésbé fog helyt adni a számtalan körmönfont rágalomnak, amelyet az egyház vezetőiről terjesztenek.

A nagyrabecsülésen kívül ragaszkodunk is egyházunkhoz. Ragaszkodunk ahhoz, akinek szívünkben jót kívánunk, akinél örülünk, hogy hozzátartozunk, jólétének, mint a magunkénak örvendünk, bajain, mint a magunkéin sajnálkozunk; akit nemcsak jólétében, hanem bajaiban, megaláztatásában, szorongatásában sem hagyunk csérben, akitől nem engedjük magunkat elszakítani, de eltávolíttatni sem, és akinek érdekeiért készek vagyunk síkra is szállni. Akihez ragaszkodunk, az iránt érdeklődünk, az iránt nem vagyunk közömbösek, jól vagy rosszul megy-e dolga, halad-e vagy leszorítják-e?

A kegyeletes szeretet arra is viszi az akaratot, hogy az egyháznak mindenben készek legyünk engedelmeskedni, magunkat alávetni. S e készség nemcsak a kötelezően előírt, a parancsolt dolgokra fog szorítkozni, hanem sok másra is, amiről tudjuk, hogy az egyház ajánlja, dicséri, tanácsolja. A kötelezőkben pedig készebb az ember a halálra is, semhogy eltérjen az egyház előírásaitól.

Az egyház iránti kegyelet, a gyermekek szelleme, azt a készséget is fölébreszti akaratunkban, hogy az egyházért valamit tegyünk, dolgozzunk is. Aki szereti hazáját, óhajtja annak fejlődését, nagyobbodását is; aki szereti az egyházat, kívánja, hogy egyre jobban elterjedjen s a szívekben gyökeret verjen, hogy minél többen megismerjék, s

csatlákozzanak hozzá. Nincs-e ma elég alkalom világiak és egyháziak, férfiak és nők, sőt ifjak számára is, hogy az egyházért valamit tegyünk? Imádsággal és erényes példával mindenkinek mérhetetlen sokat lehet az egyház érdekében működni, s ezek a legfontosabb eszközök Istennél az apostolkodásban. Szeretetbeli kötelességünknek tartjuk tehát imádkozni az egyház nagy érdekeiért; hogy a hitetlenek, a pogányok, és elszakadt, eltévedt testvéreink visszavezetésére leesdjük az isteni kegyelmet. Épígy szeretetbeli kötelességünk úgy élni s oly példát adni, hogy a tévedők látva életmódunkat, ráeszméljenek s gyümölcsseiről ismerjék meg Isten igazi ültetvényét, az egyházat. Ámde ezenkívül is még tág tér nyílik az apostolkodásra a világiaknak is: a társas érintkezésben a szerető felvilágosítással, a kételyek megoldásával, vagy ha ezt nem tudjuk, megfelelő könyvek ajánlásával, vagy pedig úgy, hogy rábirjuk a jóakarátú tévedőket, hogy lépjenek érintkezésbe az egyház hivatalos képviselőivel. Szóval a találékony szeretet rávisz arra, hogy a veszélyben levő híveket igyekszünk megmenteni, a tévedőket pedig az egyház anyai keblére visszavezetni. De mindenkifölött arra bír a szerető ragaszkodás, hogy óvakodunk hívő testvéreinknek botránykozásra okot szolgáltatni és közreműködünk azon is, hogy ahol a hívek közt hibák fordulnak elő, azokat megjobbítsák.

Ugyanez a kegyeletes ragaszkodás nemcsak azt az elszántságot ébreszti föl akaratunkban, hogy egyházunk álláspontját megvédjük, — nem kihívóan vagy szenvedélyesen, hanem az igazság tudatában nemes méltósággal, nyugodt meggyőződéssel; hanem megedzi lelkünket a legnagyobb hősiességre is; arra a bátorságra, hogy egyházunkért szenvedni is tudjunk. Erre is nyílnak korunkban alkalom bármelyikünk számára. „Ha engem üldöztek, titeket is üldöznek” — mondja az Üdvözítő — és: „örvendetek s ujjongjatok e napon”. Gúny, rágalom, megvetés, üldözés, sőt a vértanúhalál is osztályrészünk lehet egyházunkhoz való ragaszkodásunkért, amint megtörtént az 1789-iki nagy francia forradalom idején, megtörtént azóta is nem egy országban. „Boldogok vagytok, ha szidalmaznak titeket, üldöznek titeket és hazudva minden gonoszat

mondanak ellenetek, énérettem: Örüljetek és vigadjatok, mert érte jutalmatok bőséges a mennyekben" (Mát. 5, 11, 12).

Szépen fejezte ki ezt a ragaszkodást az egyházhoz az ír katolikusok egykori vezére, Írország szabadságának harcosa, O'Connell Dániel, mikor utolsó kívánságaként azt mondta, hogy testét hazájának, szívét Rómának kívánja hagyni, lelkét pedig Istennek adja át. A jeles szónok, P. Ventura, így fejezi be róla 1847-ben tartott gyászbeszédét: „Ő szereti hazáját, s ezért neki hagyományozza testét; mégjobban szereti egyházát és neki hagyja szívét; de még az egyháznál is jobban szereti Istent és neki ajánlja halhatatlan lelkét". Hazájáért vélt-halt, fogságot is szenvedett, s így kimutatta, hogy azt hősiiesen szereti; de a magasabb hazát még jobban szerette, s ezért neki adta szívét.

II. Az egyház iránti kegyelet szelleme, amely lelkünkben él és élteti lelkünket, egészen természetes, hogy meg fog nyilvánulni *kifelé* is. „A szív teljességéből szól a száj". S aho! nem mutatkozik kifelé, félő, hogy vagy belül sincs meg, vagy csak pislogó mécs, amely közel van a kialváshoz. Meg fog tehát nyilatkozni mindenekelőtt *beszédünkben*, amelynek vissza kell tükröztetnie belső, felfogásunkat.

1. Aki tehát szereti egyházát, nem fog oly elveket magasztalni, dicsérni, sőt egyáltalában el sem ismerni, amelyek hamisak, megtévesztők és ellenkeznek az egyházzal, ha még oly népszerűek és fölkapottak is. Az ilyen hamis elvek és jelszavak oly nagyszámmal röpködnek körülöttünk, mint a legyek és rovarok a levegőben; újságok, könyvek, szónokok, agitátorok, följobbvalók, jópajtások, sőt sokszor családtagok is terjesztik. Nem is sorolhatjuk fel őket mind, mert mint a gomba, bűnnek ki napról-napra újak a földből. Ilyen hamis elvek az ú. n. fölvilágosodás korának elvei; ilyenek a francia forradalom ú. n. vívmányai; ilyenek a liberalizmus, a kapitalizmus, a szocializmus, a demokrácia, a modernizmus stb. stb. elvei és jelszavai. Ilyen a sok vád, amely az egyházzal szemben elhangzott. Ilyen volt néhány évvel ezelőtt az a vád, hogy „az egyház megáldja a háborús zászlókat, — hogy a győzelemért imádkozik"; tehát a háború oka, segítője

az emberek pusztulását akarja. — Ilyen az, hogy „az egyház nem oldotta meg föladatát 19 századon keresztül”; — hogy „nem tette jobbakká az embereket, hanem rosszabbakká”; — hogy „az egyház a házasságoknál túlszigorú; de csak a szegény emberekkel szemben, a főuraknál, fejedelmeknél elnéző, engedékeny”; hogy ha a katolikus álláspontot hangsúlyozzuk, azzal „felekezeti izgatást követünk el”, „hogy elsősorban magyarok vagyunk és csak másodsorban katolikusok”, stb.

Ily vádak még: hogy a katolicizmus lealacsonyítja az ember méltóságát, mert heteronom, magamagán kívül álló tekintély előtt hajol meg; hogy a katolikus vallásossága csak külső cselekedetekben áll, s nem bensőséges, mint a protestantizmus; hogy az önmegtagadás, amelyet gyakorolnia kell, természetellenes és komorrá tesz; hogy a katolikusnak menekülnie kell a világtól és azt meg kell velnie; hogy az egyház ellensége a kultúrának, főképen a szerzetesek; hogy csak jutalomért teszi a jót, hogy gyűlöletet szított, üldözve az eretnekeket, pártolva a háborúkat stb.

Mit fogunk felelni a vádakra? Nem súgja meg nekünk a választ józan eszünk és katolikus egyházunk tisztelete s szeretete? Ha igen, fölösleges-e helyütt kifejteni; ha nem, akkor valóban még igen járatlanok vagyunk mind a józan, igazságos emberi gondolkodás és tudás elemeiben, mind pedig a katolikus öntudatban. Ha pedig járatlanok vagyunk és legalább ragaszkodunk egyházunkhoz: igyekszünk megtanulni a választ s nem mondunk szajkómódra mások után olyasmit, amivel tulajdonképen arculütjük anyánkat, az egyházat, de arculütjük saját magunkat is. E téren hajmeresztő tudatlanság mutatkozik nálunk, a katolikusok nagyrésznél. S ezt a tudatlanságot még betetőzi az a még nagyobb tudatlanság, amellyel az ilyenek még jó katolikusoknak mondják magukat, és az a gyermekes önfejűség, amellyel nem fogadnak el fölvilágosítást. A legjobb tanács ezek számára az volna, hogy legalább hallgatnának; így legalább nem árulnák el szégyenletes tudatlanságukat.

Ugyanide tartozik az is, hogy nem mondjuk mások után azt a tömérdek történelmi és dogmatikai, fogalombeli

és jogi, természet- és társadalomtudományi ferdítést, hamisítást, rágalmat, amelyet az egyházra és képviselőire vagy a katolikusok legkiválóbbjaira fognak, pl. az inquisítoriól, nálunk a katolikus Habsburgokról, II. Ferdinándról, stb. Hogy e kérdésekről helyesen tudjunk beszélni, igen alapos tanulmányokat kellene végezni, még pedig közvetlenül a leghitelesebb források alapján. Legtöbb könyvünk, lexikonunk, amely a műveltek közt közkézen forog, csakúgy hemzseg a ferdítésektől.

Ha egyházunkat s annak elveit szeretjük, nem fogjuk dicsérni és ajánlani a tévedések, ferdítések, az egyház elleni támadások szerzőit sem; akármilyen népszerűek, elterjedtek, magasztaltak is a műveik, akármilyen nagynevűek, tehetségesek és jó stílusúak is. Nem bálványozhatjuk a tehetséget, a stílust, a művészetet, amely az igazsággal szembeáll, s a tehetséggel visszaél. Tehát tartózkodunk azon emberek, azon írók, művészek, népszerűtől megcsorítás nélküli dicséretétől, de azon szokások, ünnepélyek, szórakozások, művek ajánlásától is, ahol az egyház lebecsülését, kigúnyolását, humorizálását, vagy az álláspontjának leszorítására, elsekélyesítésére való törekvést találjuk. E pontban is igen sok és súlyos hiba történt nálunk a múltban; nem csoda, ha most alig találunk igazi katolikus öntudatot.

Óvakodni fogunk egyházunknak, intézményeinek, képviselőinek ócsárlásától, mint már láttuk. Ép így nem engedi meg egyházunk és lelki kincsei iránti kegyeletünk és jó ízlésünk, hogy a vallás és egyház által szentesített fogalmakat és szólásokat világi, sőt egyenesen félrevezető és sokszor istenkáromló értelemben alkalmazzuk. Nem fogunk tehát a szocializmus vértanúiról beszélni, nem beszélünk és írunk „magyar szentlélekről“, a Krisztustól tanított Miatyánkon és az apostoli Hiszekegyen kívül nem szólhatunk „magyar Miatyánkról, magyar Hiszekegyről“, stb. Még kevésbbé fogjuk a Szentírást tréfákban, vagy meg nem felelő módon komolyan, idézni és alkalmazni; nem költünk, mondunk új legendákat Krisztusról és hasonlókat.

De ha megvan bennünk a katolikus öntudat és szellem, nemcsak óvakodni fogunk helytelen beszédektől, hanem egyenesen helyeselni, ajánlani és védeni is fog-

jük az egyház álláspontját a katolikus hitélet minden megnyilatkozásában. Hogy pedig ezt megtehessük, igyekezzünk egyházunk álláspontját megismerni és magunkévá tenni.

2. Végre meg fog nyilatkozni egyházunk iránti ragaszkodásunk, a gyermekek szelleme, *külső cselekedeteinkben* is. Ha e szellem él bennünk, sohasem fogunk oly cselekedetekben résztvenni, amelyek az egyedül igaz katolikus vallással ellenkező vallásoknak, vagy képviselőiknek akár nyílt, akár burkolt elismerését jelenthetik, mert ezekkel saját egyházunk álláspontján ütnénk csorbát. Még kevésbbé fogunk olyasmit tenni, akár a felekezeti béke megőrzése kedvéért is, ami hamis istentiszteleten való részvételt jelent. Minthogy ugyanis nincs általános kereszténység, amely felekezetekre tagolódnék, hanem csak egy igaz egyháza Krisztusnak: nem lehet igaz istentisztelet sem az, amely nem Jézus egyházában van. „Sokan mondják nekem: Nemde prófétáltunk a te nevedben és a te nevedben ördögöket űztünk, és a te nevedben, csodákat tettünk? És akkor megvallom nékik: Sohasem ismertelek titeket; távozzatok tőlem, akik hámiságot cselekesztek” (Mát. 7, 22, 23.).

De nemcsak a tiltott vallásgyakorlatokon való részvételtől tartózkodunk, ha szeretjük egyházunkat és van bennünk katolikus öntudat; hanem az együttműködésnek minden oly nemétől, amely gyöngíti vagy elhomályosítja katolikus álláspontunkat, amely árt a katolikus öntudatnak. Nem támogathatunk, nem pártolhatunk pénzünkkel, nevünkkel, tekintélyünkkel, megjelenésünkkel oly vállalkozásokat, oly ünnepeket, oly gazdasági, társadalmi, politikai, tudományos, irodalmi, művészeti köröket, irányokat vagy szervezkedéseket, oly írókat, újságokat, könyveket, amelyek vagy szembehelyezkednek az egyházzal, vagy az egyházat ki akarják kapcsolni az emberi élet tényezői közül, vagy az egyház leszorítására, a katolikus öntudat elaltatására, elhallgattatására törekednek. Az öntudatos katolikus nem vehet részt sem szabadkőműves, sem szociáldemokrata, sem theosophiai vagy spiritalista, sem más, az egyháztól tiltott s elítélt szervezkedésekben. Az öntudatos katolikus nem olvashat s nem

is óhajt olvasni az egyháztól tiltott könyveket; nem lép az egyháztól elítélt házasság frigyére; nem járattja gyermekeit az egyháztól tiltott iskolákba; nem szavaz egyházával ellentétben álló pártok képviselőire. Másvallásuakkal szemben, minthogy felebarátainak tekintik őket is, jóindulattal van, értük imádkozik; de nem hagyja saját meggyőződését sem háttérbe szorulni, sem elsőkélyesedni.

Hogy mily tereken, miben mutatkozik ez a tettekhez kész katolikus öntudat, másutt fejtjük ki. Ha őszinte és egész katolikusok vagyunk, minden tettünkben meg kell annak látszania: hitünk bátor megvallásában, hitünk gyakorlásában, sőt a hitünkért s egyházunkért való szenvedésben is. Életünk minden mozzanatában örömmel, kitartóan, szívesen gyakoroljuk mindazt, amit egyházunk helyesel; egész életünket az ő elvei szerint igazítjuk és annyi jót teszünk egyházunkért, elveinkért, magunk és felebarátaink lelke javára, amennyit csak tehetünk. Ha pedig üldözés támad egyházunk és az egyház hű fiaival ellen; nem hagyjuk el munkánkat, kitartunk állomásunkon és Istenben bízva nem tántorodunk meg; de nem is csüggedünk, mert az Úr Jézus mondta: „E világban szorongatástok lesz; de bizzatok, én meggyőztem a világot” (Ján. 16, 33.). Krisztus győz és Krisztussal az egyház is élni és győzni fog!

TARTALOM.

I. Mi a katolikus egyház kívülről nézve?	1
II. Ki nekünk, katolikusoknak, Jézus Krisztus?	9
III. Mi nekünk a katolikus anyaszentegyház?	15
IV. Mi nekünk a pápa és a papság?	31
V. Micsoda nekünk katolikus hitünk?	42
VI. Ki az igazi katolikus?	53
